

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Marten Aun
EUROOPA LIIDU VÄIKERIIKIDE ESINDATUS JA MÕJU EUROOPA LIIDU
POLIITIKALE KLIIMAPOLIITIKA NÄITEL AASTATEL 2019-2025

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Helen Urmann, MA

Tartu 2025

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Töö sõnade arv: 9736

Marten Aun, 19.05.2025

Abstract

Climate policy is becoming increasingly important at the international level each year and gradually spilling over into other policy branches, exerting significant influence. As the impacts of climate change become more visible in everyday life, the decisions made regarding climate policy gain greater relevance. While the EU member states follow a common climate policy, smaller states may find themselves with limited influence at the EU level and may have to bear the consequences of decisions shaped predominantly by larger member states.

This bachelor's thesis aimed to examine the representation of small states in the European Parliament's committees dealing with climate and energy policy and to analyze their influence on the EU's climate policy between 2019-2025. Using Estonian MEPs as a case study, the thesis also aims to give a general overview of the tactics used by MEPs from small states to exercise influence.

In addition to being more active in influencing policy through their filed reports, smaller states were more represented in the ENVI and ITRE committees during the ninth term of the European Parliament than would have been predicted based on proportionality. However, the representation of small-state MEPs in these committees declined at the start of the tenth term. According to interviews with Estonian MEPs, there is little cooperation among Estonian MEPs; in contrast, influence-wielding relationships with MEPs from other nations and political groups were deemed more important.

Sisukord

Abstract	3
Sisukord	4
Sissejuhatus	5
1. Teoreetiline raamistik	8
1.1. Kuidas defineerida väikeriiki?.....	8
1.2. Väikeriikide strateegiad rahvusvahelises poliitikas.....	9
1.3. EL-i riikide mõju hindamine.....	10
1.4. Euroopa Liidu kliimapoliitika.....	14
1.4.1. Euroopa roheline kokkulepe.....	17
1.4.2. Euroopa kliimaseadus.....	18
1.5. EP fraktsioonide suhtumine kliimapoliitikasse.....	19
2. Metoodika ja andmed	21
2.1. Valim.....	22
2.2. Kirjeldav ja võrdlev esindatuse kvantitatiivne analüüs.....	23
2.3. Kvalitatiivne sisuanalüüs ja sagedusanalüüs mõju hindamiseks.....	25
2.4. Kvalitatiivne analüüs intervjuu meetodil.....	26
2.5. Metoodika piirangud.....	27
3. Andmeanalüüs ja tulemused	28
3.1. Väikeriikide esindatus kliimapoliitika teemadel Euroopa Parlamendis.....	28
3.2. Väikeriikide mõju Euroopa Liidu kliimapoliitikale.....	31
3.3. Eesti saadikute strateegiad Euroopa parlamendis.....	32
3.4. Järeldused.....	34
Kokkuvõte	36
Kasutatud materjalid	38
LISA 1. Intervjuud ja intervjuu küsimused	43

Sissejuhatus

Euroopa Liidu kliimapoliitika on viimastel kümnenditel kujunenud üheks kesksamaks ja keerukamaks poliitikavaldkonnaks, mille kujundamine käib kõigis Euroopa Liidu institutsioonides. Euroopa Parlamendi roll selles valdkonnas on ajas märgatavalt kasvanud, eriti pärast Lissaboni lepingu jõustumist 2009. aastal, millega saadi täieõiguslikuks seadusandjaks peaaegu kõigis poliitikavaldkondades. Kliimapoliitikaga tegelemine toimub suures osas Euroopa Parlamendi alalistes komisjonides, kus arutatakse poliitikate sisu, kujundatakse seisukohti ning suunatakse õigusloomeprotsessi kulgu. Kuna Euroopa Liidus on liikmesriikide suurus erinev ning Euroopa Parlamendis on kohad jaotunud vastavalt riikide populatsioonile, saab eeldada, et eelkõige mõjutavad kliimapoliitika kujunemist just suurriigid. Siit tekibki küsimus, kas väikeriikide jaoks võib Euroopa Liidu kliimapoliitika olla vähem soodne ning millised on väikeriikide võimalused ennast selles keerulises ja konkurentsitihedas keskkonnas kehtestada, kaitstes seeläbi oma keskkonnaalaseid ja majanduslikke huve.

Selleks, et vastata küsimusele, kas ja kuidas väikeriigid suudavad end kuuldavaks teha valdkonnas, kus otsustamine on tugevalt komisjonipõhine ning mõju avaldub eelkõige raportööripositsioonide kaudu, uurib käesolev töö Euroopa Liidu väikeriikide esindatust ja mõju Euroopa Parlamendi kliimapoliitikas. Uurimisprobleem tuleneb vajadusest välja selgitada, kas väikeriikide Euroopa Parlamendi saadikutel on võimalik kliimapoliitikat sisuliselt mõjutada või jäävad nad Euroopa Parlamendi sisemiste tööprotseduuride ja fraktsioonipoliitika tõttu pigem formaalse esindatuse tasandile. Kuigi väikeriikide rolli on varasemalt uuritud Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Nõukogu kontekstis, on nende tegevust Euroopa Parlamendis, eriti kliimapoliitika valdkonnas, seni käsitletud pigem tagasihoidlikult.

Töö on aktuaalne, sest kliimapoliitika mõjud ulatuvad välja pea kõikidesse teistesse valdkondadesse ning mõjutavad seeläbi väga suurt osa Euroopa Liidu poliitikast. Mida rohkem hakkab kliimamuutus kujundama inimeste igapäevaelu, seda rohkem hakkab selle osas tegutsemine tõusma ka nende prioriteetide edetabelis ning seetõttu on oluline teada, millist mõju suudavad valijate poolt valitud saadikud selles valdkonnas avaldada. Akadeemiliselt on töö tähtis, sest omavahel seotakse kokku kaks varasemalt vähe lõimitud uurimissuunda – Euroopa Liidu kliimapoliitika kujunemise mehhanismid ja väikeriikide roll

Euroopa Parlamendis. Käesolev bakalaureusetöö aitab seda lünka täita, uurides, kui suur on väikeriikide saadikute mõju kliimapoliitika valdkonnas. Lisaks antakse intervjuude toel Eesti saadikutega väärtuslik vaatenurk nende nägemusele oma rollist Euroopa Parlamendis ning ülevaade nende strateegiatest väikeriigi saadikutena.

Töö kõik kolm keskset uurimisküsimust on seotud väikeriikide suutlikkusega Euroopa Parlamendis mõju avaldada:

1. Kuidas on väikeriigid Euroopa Parlamendis kliimapoliitika teemadel esindatud?
2. Milline on olnud väikeriikide saadikute mõju kliimapoliitika teemadel?
3. Millised on Eesti Euroopa Parlamendi saadikute strateegiad väikeriigina mõju avaldamises?

Analüüsid riikide esindatust Euroopa Parlamendis ning Euroopa Liidu väikeriikide aktiivsust kliimapoliitikas, võib eeldada, et väikeriigid on kliimateemadel mõnevõrra aktiivsemad, kui nende proportsionaalne esindatus parlamendis eeldaks, kuid suurriikide mõju jääb siiski selgelt domineerivaks.

Töö empiirilises osas kasutati kombineeritud meetodikat. Kvantitatiivse analüüsi käigus uuriti, milline on väikeriikide esindatus ENVI (keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjon) ja ITRE (tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjon) komisjonides ning millise osakaalu nad moodustavad kliima- ja energeetikateemade raportöördest. Andmed, mida kasutati, pärinevad Euroopa Parlamendi ametlikult veebilehelt ning üheksanda ametiaja komisjonide tegevusaruannetest. Kvalitatiivse analüüsi käigus viidi kokku läbi neli poolstruktureeritud intervjuud hetkel ametis olevate ja endiste Eesti Euroopa Parlamendi saadikutega, eesmärgiga teada saada, millisena näevad nemad väikeriigina toimimise võimalusi Euroopa Parlamendi tasemel ning milliseid strateegiaid selleks kasutatakse. Intervjuu ülesehitus on inspireeritud Högenaueri 2024. aastal ilmunud uuringust, mille käigus läheneti samale küsimusele Luksemburgi ja Malta saadikute intervjuudele tuginedes.

Käesolev töö jaguneb kolmeks osaks. Esimeses, teoreetilise raamistiku peatükis antakse ülevaade Euroopa Liidu kliimapoliitika ajaloost ning seejärel selgitatakse, kuidas näeb välja liikmesriikide esindatus erinevates Euroopa Liidu institutsioonides. Seejärel antakse ülevaade teooriatest, mis puudutavad Euroopa Parlamendi saadikute mõju hindamist ning lõpuks selgitatakse, milliste tendentsidega on kliimapoliitika kontekstis erinevad Euroopa Parlamendi fraktsioonid. Töö teine peatükk käsitleb töös kasutatud meetodikat, sealhulgas

uurimisstrateegiaid, valimit ning kasutatud meetodite kirjeldust. Selles esitatakse ka kolme läbiviidud empiirilise uuringu tulemused. Peatüki lõpus kirjeldatakse ka valitud meetodite piiranguid. Käesoleva töö viimane osa kujutab endast andmete analüüsi ning selles seotakse kvantitatiivse ja kvalitatiivse analüüsi tulemused teoreetilise raamistikuga. Ühtlasi antakse hinnang ka väikeriikide mõjule Euroopa Parlamendi kliimapoliitika kujundamises.

1. Teoreetiline raamistik

1.1. Kuidas defineerida väikeriiki?

Käesoleva bakalaureusetöö teoreetilise raamistiku selgitamisel tuleb kõigepealt defineerida Euroopa Liidu (edaspidi EL) kontekstis mõiste “väikeriik”. Selle defineerimiseks saab kasutada erinevaid mõõdikuid – pindala, rahvaarvu, majanduslik võimsus, kuid ühte kindlat definitsiooni sellest mõistest ei ole. Seetõttu on tegemist mõneti subjektiivse kontseptsiooniga, mille defineerimine on mitme autori poolt olnud olukorrale vastav ja erinev. Antud töös keskendutakse peamiselt EL-i institutsioonidele, millest kahes toimub mõjuvõimu jagamine riikidele nende populatsiooni alusel. Seega eraldatakse selles töös väike- ja suurriigid üksteisest populatsiooni alusel.

2016. aastal avaldatud raamatus “*Small States and the European Union: Economic Perspectives*” loeb Lino Briguglio EL-i kontekstis väikeriikideks riike, mille elanike arv jääb maksimaalselt kolme miljoni lähedale. Kuna käesolev bakalaureusetöö keskendub suuresti Euroopa Parlamendis (edaspidi EP) toimuvatele protsessidele ja seal olevale esindatusele, siis selline jagunemine tähendaks, et suurim väikeriigiks kvalifitseeruv riik oleks Leedu, mis on EP-s esindatud 11 saadikuga. Suuruselt järgmine riik, mis enam väikeriigiks ei kvalifitseeru, oleks Horvaatia, mis on EP-s esindatud 12 saadikuga. See näitab, et suur- ja väikeriikide eristamine Briguglio poolt kasutatud meetodiga ei ole parim lahendus, sest märgatavat vahet kahe poole vahel ei teki.

Veidi paremini sobib selle bakalaureusetöö konteksti Kuznetsi (1960) poolt välja pakutud lahendus, mis defineerib väikeriike samuti rahvaarvu järgi, kuid tõmbab piiri 10 miljoni juurde. Olgugi, et võrreldes 1960. aastaga on maailma rahvaarv peaaegu kolmekordistunud, siis Kuznetsi jaotus töötab ka tänapäeval ning sobib antud töö jaoks natukene paremini, kuid mitte siiski täiuslikult. Kui eelnevalt selgitati, miks Briguglio jaotus ei sobinud, siis piiri tõmbamine Kuznetsi käsitluse järgi 10 miljoni juurde tekitaks sarnase probleemi. Portugal (populatsioon 10,4 miljonit) ja Kreeka (populatsioon 9.9 miljonit) ei ole oma suuruselt piisavalt erinevad, et nende eri kategooriatesse liigitamine käesoleva töö kontekstis analüütilist kasu tooks. Võttes lisaks arvesse, et mõlemal riigil on võrdne arv EP saadikuid, siis juba see elimineerib võimaluse neid antud töös erinevalt liigitada. See-eest tõmmates piiri

9 miljoni juurde, on sellele kõige lähemal olevatel riikidel märgatavam vahe – Bulgaaria 17 EP saadikuga ning Austria 20 EP saadikuga. Seega liigitatakse käesolevas bakalaureusetöös suurriikideks riigid mille populatsioon üle 9 miljoni ja sellega kaasnevalt EP-s vähemalt 20 saadikukohta. Nendeks on Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania, Poola, Rumeenia, Madalmaad, Belgia, Tšehhi, Rootsi, Portugal, Kreeka, Ungari ja Austria. Väikeriigina defineeritakse vähem 9 miljoni elanikuga riigid millel on 6-17 EP saadikukohta. Nendeks on Bulgaaria, Taani, Soome, Slovakkia, Iirimaa, Horvaatia, Leedu, Sloveenia, Läti, Eesti, Küpros, Luksemburg ja Malta. Selline jaotus jagab riigid juhuslikult ka nii täpselt pooleks kui võimalik – 14 suurriiki ja 13 väikeriiki.

1.2. Väikeriikide strateegiad rahvusvahelises poliitikas

Väikeriikidena rahvusvahelisel areenil mõju avaldamine on alati olnud keeruline ülesanne ning majanduslike ja sõjaliste vahendite puudumine on tulnud korvata strateegilise nutikuse ja erinevatesse võrgustikke kuulumise näol. Phil Baxteri, Jenna Jordani ja Lawrence Rubini poolt 2018. aastal avaldatud uuringus võrdsustati sisuliselt mõjuvõim ja staatus ning uuriti, kuidas väikeriigid staatust omandada saavad ning milliseid tegevusi selleks tehakse. Kasutades analüüsitava juhtumina Katari, leiti, et käitudes rahvusvaheliste konfliktide juures lepitajana, mõjutatakse samal ajal ka oma staatust erinevates rahvusvahelistes institutsioonides ning diplomaatiliste suhete loomine annab sellest tunnistust (Baxter et al. 2018: 209). Hoolimata sellest, et uuring keskendus üksikjuhtumi analüüsile, ilmneb sealt, et väikeriigina on erinevate riikide ühendustesse kuulumine mõju avaldamise seisukohalt väga tähtis.

Sama teemat on käsitletud ka Laura ja Märt-Martin Arengu, kes defineerivad oma 2013. aastal avaldatud uuringus pealkirjaga “Eesti kui väikeriigi välispoliitiline kapital. Kõva jõud, koostöö ning pehme jõud läbi traditsioonilise ja avaliku diplomaatia” välispoliitilise kapitali (VPK) kui “valimit omadusi, ressursse ja strateegiaid, mida väikeriigid võivad kasutada oma välispoliitika edukaks elluviimiseks.” Ühena kolmest VPK sambast on nad välja toonud “koostöö ja alliansid”, mis ilmestab väikeriigi puhul taaskord välissuhete tähtsust ning võrgustiku loomise vajalikkust. Lisaks tulevad nende tekstist tähtsate mittemateriaalsete ressurssidena muuhulgas välja läbirääkimisoskused, diplomaatia, oskus muganduda muutuvates riikidevaheliste suhete- ja majandusoludes ning oskus kontsentreerida oma tähelepanu tähtsaimatele teemadele. Arengud seovad omavahel tihedalt materiaalsed ja

mittemateriaalsed ressursid, kuid põimivad nende kasvu kokku eduka välispoliitikaga, mis omakorda tähendab tugevatesse allianssidesse kuulumist (Arengu & Arengu, 2013: 86-87).

Väikeriigina on rahvusvahelistesse ühendustesse kuulumine võtmetähtsusega, sest need annavad kõlapinna oluliste teemade tõstatamiseks ning oma staatuse parandamiseks võrreldes suurriikidega. Seda aitab teha ka strateegiline ja nutikas välispoliitika, milles tõsiseltvõetavus samuti tähtsat rolli mängib. Vähene ressursside kogus sunnib väikeriike neid eriti efektiivselt ära kasutama, näiteks fookuseerudes spetsiifiliselt tähtsatele teemadele.

1.3. EL-i riikide mõju hindamine

EL-i liikmesriikidel on EL-i poliitika mõjutamiseks mitmeid viise. Kõige otsesemad neist on EL-i institutsioonid: EP, Euroopa Komisjon, Euroopa Ülemkogu ning Euroopa Liidu Nõukogu. EP-sse kuuluvad liikmesriikide poolt valitud saadikud, kelle arv on vastavuses riigi populatsiooniga. Kokku on saadikuid 720 ning nad jagunevad omakorda 26 komisjoni, mis kõik erinevatele teemadele keskenduvad. Lisaks sellele eksisteerivad parlamendi sees ka 8 poliitilist gruppi, mille järgi saadikud ka enamasti jaotuvad. See tähendab, et EP-s tegutsetakse põhiliselt poliitiliste vaadete ja mitte riikliku kuuluvuse alusel. Käeolevas töös on tähtsal kohal esindatuse uurimine, mistõttu tuleb lahti seletada, mida selle all antud töös mõistetakse. EP kontekstis peetakse esindatuse all silmas liikmelisust kas siis komisjonis, fraktsioonis või EP-s tervikuna ning täpsemalt ühe grupi või liikme osakaalu nendes. EP tegutseb ühena kahest seadusandliku võimu täideviijast EL-i sees ning vastutab muuhulgas ka EL-i eelarve eest ning teostab järelvalvet teiste EL-i institutsioonide üle (Euroopa Parlament). Euroopa Komisjon on EL-i täidesaatvat võimu esindav organ. Komisjoni tööülesannete hulka kuuluvad uute õigusaktide ja poliitikastrateegiate ettepanekute esitamine, nende rakendamise jälgimine ning sarnaselt EP-le EL-i eelarve haldamine. Sinna kuuluvad lisaks presidendile ka 27 volinikku, igast liikmesriigist üks ning igaüks neist vastutab spetsiifilise valdkonna eest (Euroopa Komisjon). Lisaks sellele, et komisjonis on esindatud kõik liikmesriigid, on kõigi komisjoni liikmete kohustus Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) kohaselt täita oma ülesandeid täielikult EL-i huvides, mis võib tähendada mõnedel juhtudel oma riigi huvidel vastu töötamist, kuid tagab Euroopa Komisjoni erapooletuse ja seeläbi ka liikmesriikide esindatuse võrdsuse (Euroopa Liit, 2012). Euroopa Ülemkogu kuuluvad kõigi liikmesriikide riigipead või valitsusjuhid ning siinkohal tasub mainida, et Ülemkogu otseselt õigusaktide üle peetavates aruteludes ei osale ning neid vastu ei võta. Vastutatakse EL-i üldise suuna ning

prioriteetide eest. Enamjaolt tehakse otsuseid konsensuse alusel, mis tähendab, et kõigi liikmesriikide jõud ja mõju peaksid Euroopa Ülemkogus olema võrdsed (Euroopa Ülemkogu & Euroopa Liidu Nõukogu). Euroopa Liidu Nõukogu kohtuvad EL-i liikmesriikide ministrid ning seal tegeletakse peamiselt EL-i õigusaktide vastuvõtmise ja arutamisega, EL-i eelarve vastu võtmisega, EL-i välispoliitika arendamise ning EL-i nimel rahvusvaheliste lepingute sõlmimisega. Vastavalt teemale käivad Nõukogu istungitel oma valdkonna eest vastutavad ministrid ning eksperdid, mis tähendab, et ka seal on liikmesriigid esindatud võrdselt (Euroopa Ülemkogu & Euroopa Liidu Nõukogu).

Kui rääkida erinevate institutsioonide mõjust EL-ile ning veel täpsemalt riikide mõjust nendele institutsioonidele, siis Euroopa Komisjoni on peetud üheks institutsioonidest, mis seisab eelkõige EL-i huvide ja mitte EL-is olevate suurriikide huvide eest (Nicolaïdis & Bunse, 2012). Lisaks on Wivel (2010: 21) tituleerinud Euroopa Komisjoni EL-i väikeriikide “parimaks sõbraks.” Lukáš Hamříku poolt 2024. aastal avaldatud uuringus, kus väikeriikide defineeritakse samal viisil nagu käesolevas bakalaureusetöös, ilmneb, et Euroopa Komisjon mängib nende jaoks poliitikakujundamises väga tähtsat rolli. Komisjoni näol on tegemist EL-i institutsiooniga, kus kõik liikmesriigid võrdsena käituda saavad. Hamřík (2024: 34) lisab ka, et Euroopa Komisjoni poliitikat puudutavat uuringut kvantitatiivsel meetodil on keeruline läbi viia, sest hääletustulemused (kui need aegajalt aset leiavad) ei ole avalikud ning vaidlusaluseid punkte samuti kuskil ei avaldata.

Võrreldes Euroopa Komisjoniga, on EP-s riigi suurusel väga tähtis roll. Suurematel liikmesriikidel on rohkem saadikumandaate, kuid kohad on jagatud kahaneva proportsionaalsuse alusel, mis tähendab, et väiksemad riigid on esindatud veidi enam kui suuremad riigid. Hoolimata sellest võib EP-d lugeda EL-i institutsioonidest väikeriikide jaoks keeruliseks just selles kontekstis, et kui kõigis teistes on mingi viis (nt veto), kuidas oma häält kuuldavaks teha, siis EP-s sellist viisi pole. Nagu eelnevalt mainitud, ei tegutse riigid EP-s otseste üksustena ja saadikud on selle asemel kogunenud hoopis poliitilistesse gruppidesse. See tähendab, et ka otsuseid tehakse eelkõige vastavalt oma fraktsiooni ja mitte oma riigi põhiselt (Högenauer, 2024: 37-39). See võib olla ka üheks põhjuseks, miks EP ja väikeriikide vahelist suhet võrdlemisi vähe uuritud on.

Högenauer (2024: 39) toob välja mitmeid uuringuid, mis on EL-i ja väikeriikide vahelist suhet uurinud, ning lisab, et enamjaolt on need seotud julgeoleku või välispoliitiliste teemadega.

See tähendab ka suuremat seost Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Liidu Nõukoguga ning EP-st mööda vaatamist. Selle olukorra parandamiseks viis ta läbi kvalitatiivse uuringu, viies läbi intervjuud Malta ja Luksemburgi, EL-i kõige väiksemate riikide, esindajatega EP-s, uurides aspekte väikeriigi saadikuks olemise juures. Esimesena toob Högenauer välja probleemi, mis puhtalt numbritele otsa vaadates silma hakkab – EP komisjonide arv ületab väikeriikide saadikute arvu. Kõige väiksemad riigid kuue saadikuga ei suuda matemaatiliselt kuidagi kõiki neist ära katta, mis tähendab, et teha tuleb valikuid. Intervjuudest selgus, et eelkõige prioriteerivad saadikud enda isiklike huvisid ja seejärel koduriigi erakonna omasid. Kui Malta saadikud koordineerisid komisjonide jagamist ka sarnaste vaadetega erakondade esindajatega oma riigist, siis Luksemburgi esindajate jaoks see suurt tähtsust ei omanud. Küll toob Högenauer eraldi välja ühe Luksemburgi saadiku, kes asendusliikmena parlamenti tulles komisjoni vahetas, sest tundis, et mitu Luksemburgi esindajat ühes komisjonis oleks ressursside raiskamine. Uuringust ilmneb ka, et kui Luksemburgi saadikud katavad asendus- või täisliikmetena ära ca 75% komisjonidest, siis Malta puhul on see number ca 50%. Tulemusi analüüsesid leiab Högenauer, et välja on mõlemal juhul jäetud komisjonid, mis riikide perspektiividest vähe tähtsamad on. Lisaks tuleb ühe järeldusena välja see, et väikeriikide saadikutel on koduriigist tulevate küsimuste tõttu vajalik kursis olla rohkemate teemadega ning see on ka üheks põhjuseks, miks sama riigi saadikute vahel komisjonidesse jaotumise koordineerimine vajalik on.

EP saadikud saavad kuuluda komisjonidesse nii täisliikmetena, kui ka asendusliikmetena. Asendusliikmena on saadikul õigus käia kohal komisjoni koosolekutel ning võtta seal ka sõna, ent hääleõiguse saab asendusliige vaid juhul kui täisliige koosolekult puudub. Asendusliikmed peavad pärit olema samast fraktsioonist, kus nende poolt asendatav liige, mis tähendab, et ühest fraktsioonist pärit asendusliikmete arv ei saa ületada samast fraktsioonist tulevate täisliikmete arvu (Euroopa Parlament, 2019, reegel 200). Komisjonide asendusliikmete mõju kohta palju uuringuid läbi viidud ei ole. Üks 2024. aastal avaldatud andmekogum, mis keskendus kaheksandale EP ametiajale (2014-2019), mainis muuhulgas ka asendusliikmete poolt antud häälte arvu komisjonide koosolekutel. Obholzer ja Wiesenthal (2024: 810-811) leidsid oma analüüsis, et kaheksanda ametiaja jooksul jäi potentsiaalsetest häältest komisjonides andmata vaid 9%, ning asendusliikmete panus hääletamistesse jäi keskelt läbi veidi üle 20%. See tähendab, et üldise mõju hindamisel on asendusliikmetel roll ning nende olemasolu ei tasu arvestamata jätta.

Nagu korduvalt mainitud, pole EP ja EL-i väikeriikide vahelist seost palju uuritud ning seetõttu ei ole läbi viidud ka analüüse, mis komisjonide asendusliikmete arvu ja osavõttu suur- ja väikeriikide vahel võrdleks. Högenaueri (2024: 42) uuringust tuleb välja, et keskelt läbi on Luksemburgi saadikud kahe või kolme komisjoni täisliikmed ja kahe komisjoni asendusliikmed ning Malta saadikute puhul on need numbrid vastavalt üks ja kaks. Intervjuudest selgub ka, et väikeriikide esindajad tunnevad vajadust olla kursis rohkemate teemadega ja seda arvesse võttes saaks spekuloida, et väikeriikide saadikud on esindatud rohkemates komisjonides. Sisukat võrdlevat analüüsi on nende andmete põhjal siiski võimatu läbi viia ja sellele on keeruline läheneda ka kvantitatiivselt. Teoreetiliselt saaks võrrelda suur- ja väikeriikide saadikute esindatust komisjonides nii põhi- kui ka asendusliikmena, kuid mõju komisjoni tööle läbi selle teada ei saaks. Asendusliikmena hääletamine võiks justkui olla analüüsiks sobiv anne, kuid infot selle kohta, kas asendusliige hääletas lihtsalt fraktsiooni juhiste järgi või omas ka hääletusele eelnevatel koosolekutel mingit mõju, sellise analüüsi käigus teada ei saaks.

Kaja Kallas on oma raamatus “MEP. 4 aastat Euroopa Parlamendis” kirjutanud, kuidas tema hinnangul ühe saadiku mõju hindama peaks. Komisjoni koosolekutel kohal käimist ta tähtsaks näitajaks ei pea, “kuna on võimalik ka lihtsalt allkiri anda ja lahkuda.” See illustreerib ka põhjust, miks asendusliikme mõju hindamine on keeruline. Komisjonide täisliikmete hindamiseks soovib Kallas (2018: 90-95) eelkõige vaadata nende poolt koostatud raportite arvu, seejärel raportite arvu, millel on olnud vari-raportööriks, kolmandana arvestatud muudatusettepanekute arvu ning viimasena sõnavõttude arv plenaaristungitel.

Mõju hindamisest on kirjutanud veel De Coninck (2021), kes uuris oma doktoritöös EP saadiku töö ja tema tagasivalimise vahelisi seoseid. Selle käigus pidi ta esmalt selgeks tegema, milliste tegurite alusel ühe EP saadiku tegevust hinnata. De Coninck (2021: 51-60) toob välja kaheksa erinevat näitajat, millest esimene on sarnaselt Kallase seisukohale raportööriks olemine. Ka variraportöörluse, muudatusettepanekud ning sõnavõttud plenaaristungitel tulevad nende hulgast välja. Lisaks on De Coninck ära maininud küsimused parlamendi istungitel, plenaaristungitel kohal käimise (spetsiifiliselt hääletustel osalemise), juhtivate positsioonide võtmise ja oma koduriigi erakonna huvides hääletamise. Neist viimane on küll rohkem seotud tema enda läbiviidava uuringuga ja otseselt saadiku mõju ulatust ei muuda.

Mõju uurimisel ei piisa vaid institutsionaalsete struktuuride ja liikmesriikide rolli analüüsist – oluline on mõista ka konkreetse poliitikavaldkonna kujunemise loogikat. Kliimapoliitika ajalooline taust Euroopa Liidus aitab asetada töö tulemused sisulisse ja ajaliselt arenevasse konteksti, selgitades, millistes raamides mõju avaldumine üldse võimalikuks saab.

1.4. Euroopa Liidu kliimapoliitika

EL-i kliimapoliitika alguseks võib lugeda 20. sajandi lõppu, täpsemalt 1986. aastat, kui EP võttis vastu resolutsiooni, milles mainiti esmakordselt kliimamuutust kui probleemi, millega on vaja kiiremas korras tegelema hakata. See resolutsioon teadvustas olukorra keerukust ning suunas ka teisi EL-i institutsioone sellel teemal edasi mõtlema. 1988. aasta Toronto konverentsi võib pidada üheks võtmesündmuseks kliimapoliitika ajaloos, sest tegemist oli esimese korraga, kui paika pandi konkreetsed kvoodid CO₂ emissioonide vähendamiseks – 20% aastaks 2005 (võrreldes 1987. aasta seisuga). Samal aastal loodi ka ÜRO Keskkonnaprogrammi (edaspidi UNEP) ja Maailma Meteoroloogiaorganisatsiooni (edaspidi WMO) koostöös Valitsustevaheline Kliimamuutuste Nõukogu (edaspidi IPCC) (Boasson & Wettstad, 2013: 33-34). 1990. aastal võttis Euroopa Ülemkogu vastu resolutsiooni, mis kehtestas kasvuhoonegaaside emissioonide vähendamise sihtmärgid ka ÜRO tasemel (Wurzel jt, 2017: 4). Selline käitumine lubas EL-il võtta liidrirolli maailma mastaabis, jättes USA, kes tol ajal küll aktiivselt osoonikihi parandamisega tegeles, tagaplaanile (Haigh, 1996: 162).

1992. aastal sõlmis EL ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni (edaspidi UNFCCC). Samal aastal pakuti välja ka ühtne süsihappegaasi- ja energiamaks kogu EL-ile, kuid Suurbritannia veto tõttu see jõusse ei läinud. Kyoto protokollil läbirääkimiste ajal pakkus EL välja, et süsihappegaasi emissioone võidakse vähendada 15% võrra 2010. aastaks tingimusel, et nende suurimad majanduslikud konkurendid, USA ja Jaapan, teevad sama. USA niivõrd suurte nõudmistega päri ei olnud, mistõttu lepidi kokku umbes poole väiksemates eesmärkides (Wurzel jt, 2017: 4-6). 1997. aastaks oli kliimapoliitika muutunud omaette valdkonnaks EL-is. Boasson ja Wettstad (2013: 37) on kirjutanud, et hoolimata kliimapoliitika eraldi esile tõstmisest, koosnes EL-i kliimapoliitika jätkuvalt suuresti varasematest energeetikaga seotud tegevuskavadest, mis nüüd ühise uue nime alla toodud olid ning uusi lahendusi ja muutusi oli sisse viidud vähe. 1998. aastal suutis EL kokku leppida Suurbritannia ja Saksamaaga, kahe EL-i suurima

kasvuhoonegaaside tekitajaga, et CO₂ emissioone vähendatakse vastavalt 12,5 ja 21 protsendi võrra võrreldes 1990. aastaga (Wurzel jt, 2017: 6). Siinkohal tuleb aga silmas pidada, et peale 1989. aastal toimunud Berliini müüri langemist, mis ühendas Saksamaa Demokraatliku Vabariigi ja Lääne-Saksamaa ühtseks Saksamaaks, toimus seal ka ulatuslik Ida-Saksamaa tööstuse ümberkorraldamine ja ligniidil töötavate elektrijaamade sulgemine. Kuna üleminek ühinemise-eelsest olukorrast kestis mitu aastat, siis sätestades CO₂ emissioonide piirid, millega Saksamaa ja teiste riikide arengut tulevikus võrrelda 1990. aastaks, anti Saksamaale justkui ebaaus võimalus näidata suurt arengut kasvuhoonegaaside vähendamises, kuigi tööd spetsiifiliselt nende vähendamiseks nii palju tehtud ei olnud. Sarnaselt kukkus olukord välja ka Suurbritannia jaoks, kes samal ajal majanduslikel põhjustel süsi asemel suuresti maagaasi kasutama hakkas. Maagaasi abil elektri tootmine toodab vähem kasvuhoonegaase kui süsi, mistõttu vähenesid ka nende näitajad otseselt kliimale keskendumata (Klunker, 2018: 9-10). Need kaks lipulaevadena paistvat riiki pole aga ainukesed, kellele 1990. aasta referentshetkeks võtmine kasu toob. Paljude teiste hulgas saab ka näiteks Eesti uhkustada suurte kasvuhoonegaaside emissioonide vähendamisega, jättes pea alati mainimata 1991. aasta Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu (edaspidi NSVL) lagunemise. Selle tagajärjel kadus Eesti elektritööstuse (peamiselt põlevkivist toodetav) jaoks Venemaa turg, mis viis paljude elektrijaamade sulgemiseni ja sellest tulenevalt ka kasvuhoonegaaside vähenemiseni. Vahemikus 1990-1993 vähenes põlevkivi tarbimine Eestis rohkem kui 7 miljoni tonni võrra (Punning jt, 1996: 264). Põhjus, miks sellest 1990. aastast siin rääkida peitub selles, et tänapäevani viitavad suurem osa kliimaleppeid ja selle-teemalisi dokumente just tollele aastale, põhjustades seeläbi valearusaama reaalselt tehtud tööst. See võib aga omakorda mõjutada eesmärke, mida riigid endale tulevikus seavad ning vajadusel töötada ka poliitilise relvana kliimamuutuse vastu võitlemisel tehtud edusammude näitamiseks.

Nagu eelnevalt mainitud, oli kliimapoliitika 20. sajandi lõpuks muutunud eraldi teemaks, kuid kindlaid tegevuskavasid veel paigas ei olnud. 1998. aastal nähti, et autodest tuleneva CO₂ vähendamine on kõige mõistlikum vabatahtlikkuse alusel ning samal aastal suudetigi sõlmida kokkulepe Euroopa autotootjatega ning aasta hiljem Korea ja Jaapani autotootjatega (Boasson & Wettestad, 2013: 39). 2000. aastal analüüsiti senist kliimapoliitika arengut ning otsustati, et vastu tuleb võtta konkreetne plaan. Sellest tulenevalt sai vastu võetud esimene Euroopa Liidu kliima- ja energiapakett (ECCP I) (Wurzel jt, 2017: 6). Paralleelselt sellega arendati välja ka süsteemi, mis lubab toimijatel oma enda CO₂ kvootidega kaubelda, seeläbi rohepöoret kõigile kergemaks tehes ning samal ajal sinna ka raha juurde tuues (Boasson &

Wettestad, 2013: 40; Euroopa Komisjon). 2001. aastal otsustas USA, George W. Bushiga eesotsas, lahkuda Kyoto protokollist, kuid hoolimata sellest allkirjastasid kõik EL-i liikmesriigid avalduse Kyoto protokollit ratifitseerimisega jätkata. Kui Venemaa 2004. aastal samuti Kyoto protokollit ratifitseeris, märkis see justkui järgmist teetähist EL-i kliimapoliitikas. Kuni selle hetkeni oli 21. sajandi algus muutnud EL-i kliimapoliitikat detailsemaks ja konkreetsemaks, kuid Boassoni ja Wettestadi (2013: 41) sõnul kirjeldas seda jätkuvalt võrdlemisi nõrk keskne juhtimine ning palju võimu jäeti jätkuvalt liikmesriikide endi kätte.

2004. aasta tasub selle bakalaureusetöö kontekstis välja tuua just selle pärast, et 13 väikeriigist, mida selles töös analüüsitakse, kaheksa liitusid siis Euroopa Liiduga. Lisandusid ka Poola ja Ungari suurriikidena. See tähendab, et paljude edasiste otsuste puhul vähenes suurriikide mõju ning arvestada tuli rohkem ka väikeriikide arvamustega. 2005. aastal kuulutati välja teine Euroopa Liidu kliima- ja energiapakett (ECCP II). Selle raamistikus pandi paika ka direktiivid, mis keskendusid peamiselt energiatõhususele ja taastuvenergia propageerimisele (Wurzel jt, 2017: 7). 2007. aastal pani Euroopa Ülemkogu paika nn 20-20-20 energia- ja kliimapaketi, mis kujutas endast 2020. aastaks 20% CO₂ emissioonide vähendamist, 20% tõusu energiatõhususes ning legaalselt siduvat kokkulepet, mis sätestas, et selleks ajaks peab 20% EL-i kasutatavast energiast pärinema taastuvenergiaallikatest (Euroopa Keskkonnaagentuur). Aasta hiljem tegeleti peamiselt viiside välja arendamisega, kuidas eelnevalt mainitud energia- ja kliimapaketti ellu viia, ning 2009. aastal oli tähtsaimaks sündmuseks kliimapoliitika valdkonnas Kopenhaagenis toimuv kliimakonverents (COP 15), mis küll EL-i jaoks pettumust valmistavaks osutus. Konverentsil vastu võetud kliimakokkulepet peetakse nõrgaks ning otseselt siduvaid kohustusi liikmesriikidele ei seatud (Boasson & Wettestad, 2013: 50). Seda võib pidada ka EL-i poolt ajutiseks liidriolli kaotamiseks kliimapoliitika maailmaareenil, kuid järgmisel neljal COP-il saadi see suures osas tagasi. 2014. aasta lõpul võttis Euroopa Ülemkogu vastu 2030 energia- ja kliimapaketi, mis nägi ette legaalselt siduvat kohustust vähendada kasvuhoonegaaside emissioonide vähendamist 40% võrra ning ka energia säästmisega seotud plaani (Wurzel jt, 2017: 8).

Pariisi kliimakonverents (COP 21) leidis aset 2015. aasta detsembris ning kui esialgu paistis, et Poola võib oma konservatiivse ja kliima-skeptilise valitsuse tõttu EL-i ühise seisukoha ära kaotada, siis peale väiksemaid muutuseid, mis Poola söetööstusele niivõrd halvasti ei mõjunud, nõustuti ühtses tegevusplaanis. Pariisi kliimakokkuleppes sai paika pandud

eesmärk limiteerida globaalset soojenemist 1,5 °C võrra, mis oli oluliselt ambitsioonikam kui 2 °C, millest senini lähtunud oldi (Skjærseth, 2021: 32). Alates sellest ajast on energeetika muutunud ka komisjoni tasandil esindatud teemaks ning Skjærsethi (2017: 99-100) sõnul muutis see energeetika- ja kliimateemade arutamise palju struktureeritumaks ning tõhusamaks.

Vahemikus 2015 - 2019 toetus EL-i kliimapoliitika kolmele peamisele sambale: EU ETS ehk eesti keeles EL-i HKS (heitkogustega kauplemise süsteem), ESD ehk eesti keeles jõupingutuste jagamise määrus (JJM) sektoritele, mis ETS-iga seotud pole ning Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse ehk LULUCF-i sektor (Skjærseth, 2021: 33). Neist viimane on saanud ka omajagu kriitikat, kuna see ei suuda piisavalt täpselt mõõta metsaalade heitmeid ja sidumisi ega motiveeri riike kliimasõbralikuks metsade majandamiseks. Samuti tekitab see ohu, et ebapiisavad reeglid biomassi kasutuse kohta muudavad metsad heitmete neelajast hoopis heitmete allikaks (Savaresi jt, 2020: 219). Energeetikapoliitikas liiguti nendel aastatel samuti jõudsalt edasi. 2016. aastal pakkus Euroopa Komisjon välja kaheksast seadusandlikust ettepanekust koosneva paketi nimega “Puhas energeetika kõigile eurooplastele.” Selle läbirääkimiste tulemusel pandi paika oluliselt ambitsioonikamad plaanid kui 2014. aastal EL-i juhtide poolt kokku oli lepitud ning võrreldes kliimapoliitika läbirääkimistega olid mõjud märgatavalt suuremad. Põhilise jõuna EL-i struktuuridest toob Skjærsethi (2021: 34) välja EP, kes Pariisi kliimaleppele viidates energeetikapoliitika eesmärgi jõuliselt edendada suutis. Kuna käesolev bakalaureusetöö keskendub peamiselt aastatele 2019-2025, siis tuuakse järgmisena detailsemalt välja Euroopa roheline kokkulepe ning Euroopa kliimaseaduse sisud ning kuidas need EL-i sees vastu võeti.

1.4.1. Euroopa roheline kokkulepe

Nagu eelnevalt selgitatud, on EL viimase kümne aastaga on tõusnud maailmapildil üheks kliimapoliitika eestvedajaks, seades endale võrdlemisi ambitsioonikad plaanid süsinikujalajälje vähendamiseks ning kliimanetraalsuse saavutamiseks. 2019. aastal esitles Euroopa Komisjon Euroopa rohelist kokkulepet (*The European Green Deal*), mis kujutab endast strateegilist tegevuskava eelnevalt mainitud sihtmärkide saavutamiseks ja majanduse jätkusuutlikuks ning konkurentsivõimelisemaks muutmiseks, pakkudes samal ajal kõigile liikmesriikidele võimaluse õiglaseks üleminekuks. Rohelepe keskseks eesmärgiks on muuta Euroopa esimeseks kliimanetraalseks maailmajaoks aastaks 2050, integreerides

kliimapoliitika kõikidesse majandus- ja sotsiaalpoliitika valdkondadesse (Euroopa Komisjon, 2019a). Kuigi laias laastus on tegemist suunava direktiiviga ning üldise suuna näitajaga, siis selle raames pandi paika ka esimese Euroopa kliimaseaduse esitamistähtaeg. Samuti lepitati kokku, et keskkonna- ja kliimaambitsioonide saavutamiseks esitab komisjon ka uue tööstusstrateegia, strateegia „Talust toidulauani“ kestlikult toodetud toidu jaoks, bioloogilise mitmekesisuse 2030. aasta strateegia ja ringmajanduse tegevuskava ning ettepanekud saastevaba Euroopa kohta (Euroopa Komisjon, 2019b).

Ühe osana esineb Euroopa rohelises kokkuleppes ka pakett nimega “Eesmärk 55” (*Fit for 55*), mis kujutab endast õigusaktide kogumit, mille eesmärgiks on vähendada liikmesriikide kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks vähemalt 55%. Üheks eesmärgiks on reformida EL-i HKS süsteem ning muuta see veel ambitsioonikamaks laiendades seda muuhulgas valdkondadele, millele see enne ei rakendunud. Lisaks luuakse ka uus eraldiseisev HKS, mis on mõeldud hoonete ja maanteetranspordi valdkonna jaoks. Paljude teiste muutuste hulgas kehtestati ka süsiniku piirimeede (SPIM), eesmärgiga vältida suures koguses CO₂ tootvate tööstuste transportimist EL-ist välja (Euroopa Ülemkogu).

1.4.2. Euroopa kliimaseadus

Euroopa kliimamäärus (ka tuntud kui Euroopa kliimaseadus) on otsene Euroopa rohelise kokkuleppe järeltulija, mis muutis paljud varasemalt sihiks seatud eesmärgid EL-i liikmesriikidele õiguslikult siduvateks kohustusteks. Seadus sätestab, et Euroopa Liit peab saavutama kliimanetraalsuse aastaks 2050 ning vahe-eesmärgina vähendama kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2030. aastaks vähemalt 55% võrreldes 1990. aasta tasemega. Kliimaseadus ei ole ainult eesmärkide deklareerimine, vaid selle käigus pandi paika ka mehhanismid nende sihtide jälgimiseks ja elluviimiseks. Sealhulgas otsustati, et Euroopa Komisjon hindab regulaarselt liikmesriikide edusamme ning võib vajadusel esitada ettepanekuid eesmärkide korrigeerimiseks. (Euroopa Liit, 2021)

2020. aasta märtsis pakkus Euroopa Komisjon välja Euroopa kliimamääruse osana Euroopa rohelisest kokkuleppes ning esitles seda ka Keskkonna nõukogule. Euroopa Ülemkogu oli kliimanetraalsuse plaani aastaks 2050 juba aasta varem toetanud ning sama aasta lõpus anti nõusolek 55% heitgaaside vähendamisele ning Euroopa kliimamääruse üldisele suunale. EP-s anti Euroopa kliimamääruse ettepanek üle ENVI komisjonile. Seotud oli sellega ka ITRE komisjon. EP võttis peale arutelusid seisukoha vähendada kasvuhoonegaaside emissioone

2030. aastaks 60% võrra. 2021. aasta aprillis nõustusid EP ja Euroopa Ülemkogu siiski emissioonide 55% vähendamises ning Euroopa teadusliku kliimanõukogu loomisega. Määruses oli kirjas ka kasvuhoonegaaside eelarve kasutamise suunised, et 2040. aasta eesmärk täidetud saaks. Alaliste esindajate komitee (COREPER) kiitis selle heaks sama aasta mais ning juunis hääletas EP plenaaristungil selle poolt. Määrus jõustus lõplikult 29. juulil 2021 (Euroopa Parlament, 2025).

1.5. EP fraktsioonide suhtumine kliimapoliitikasse

Väikeriikide mõju uurimiseks ja sellest põhjalikult arusaamiseks tuleb saadavaid andmeid kõrvutada ka fraktsioonide esindatusega nende riikide saadikute hulgas. Nagu eelnevalt mainitud, tegutsevad EP saadikud eelkõige vastavalt oma fraktsioonile ning seetõttu on nende andmete analüüsi lisamine vajalik. Vahemikus 2019-2024 jagunes Euroopa Parlament kaheksaks fraktsiooniks. Nendeks olid Sotsiaaldemokraadid ja Demokraadid (S&D); Vasakpoolsed (GUE/NGL); Rohelised / Euroopa Vabaliit (*Greens/EFA*); Uuenev Euroopa (*Renew*); Euroopa Rahvapartei (kristlikud demokraadid) (EPP); Euroopa Konservatiivid ja Reformistid (ECR); Identiteedi ja Demokraatia fraktsioon (ID) ning fraktsioonilise kuulumuseta liikmed (NI).

Kinski ja Ripoll Servent (2022) uurisid EP täiskogu arutelusid ning üritasid seeläbi tuvastada, kuidas kliimapoliitikast seal räägitakse ja seda õigustatakse. Muuhulgas tulid uuringust välja ka fraktsioonide seisukohad kliimapoliitika suunal. Kuigi erinevad fraktsioonid omavad erinevat ambitsioonikuse taset Euroopa kliimapoliitika tuleviku osas, siis on nende seisukohtades tuvastatavad ka ühised jooned. Näiteks ollakse suures osas ühel meelel eesmärkide osas, kuid nendeni jõudmise meetodid peaksid fraktsioonide silmis olema erinevad. Samuti erinevad kogukonnad, kelle eest fraktsioonid kliimapoliitika kontekstis seisavad. Vasakpoolsete fookus on suunatud kõige haavatavamatele rühmadele ja lihttöölisele, Sotsiaaldemokraatide ja Demokraatide oma tulevastel põlvedel, noortel ja vaestel. Mõlemad neist on ka positiivselt meelestatud kliimaeesmärkide suhtes. Roheliste / Euroopa Vabaliidu fookus on samuti suunatud tulevastele põlvedele ning kõige haavatavamatele ning seejuures ollakse teiste fraktsioonidega võrreldes kliimaeesmärkide suhtes kõige positiivsema ja ambitsioonikama suhtumisega. Nendele kolmele fraktsioonile sarnaselt näeb kliimapoliitikat ka Uueneva Euroopa fraktsioon, kuid nende põhifookus on äri-, ettevõtte- ja tööstussektori esindamisel.

Kinski ja Ripoll Servent (2022: 258) toovad välja, et kliima suhtes negatiivsema suhtumisega olevad fraktsioonid – ECR ja ID kuuluvad mõlemad ka euroskeptilisse paremtiiba. Mõlema jaoks on kõige tähtsamal kohal äri-, ettevõtte- ja tööstussektor ning kliimaskeptilisust õigustatakse enim teostatamatuse, konkurentsivõime kadumise ja suveräänsuse kadumise argumentidega. Kui nimetada S&D, GUE/NGL, *Greens/EFA* ja *Renew* justkui kliimapoliitika kontekstis ambitsioonikateks ja optimistlikeks fraktsioonideks ning ECR ja ID pessimistlikeks fraktsioonideks, kes kliimamuutuse vastu võitlemist ei prioritseeri, siis EPP ja fraktsioonitute näol on tegemist gruppidega, mis otseselt kummalegi poole ei sobi. EPP puhul on tegemist oluliselt skeptilisema fraktsiooniga võrreldes S&D, GUE/NGL, *Greens/EFA* ja *Renew*-ga, kuid samas ei olda ka sama äärmuslik kui on ECR ja ID. Fraktsioonitute ühe grupina käsitlemine ei ole uuringust ilmnevaid andmeid vaadates mõistlik, sest nende esindatus on võrreldes teiste gruppidega väiksem ja liiga varieeruv.

2024. avaldasid *BirdLife Europe*, Euroopa Kliimavõrgustik, Euroopa Keskkonnabüroo, *Transport & Environment* ning WWF-i Euroopa Poliitikabüroo dokumendi pealkirjaga “*EU Parliament Scoreboard*”, milles näidati erinevate EP poliitiliste fraktsioonide hääletustulemuste trende üheksanda ametiaja jooksul seoses kliima, looduse ja saastega. Neile baseerudes liigitati nad “kaitsjate”, “edasilükkajate” või “eelajalooliste mõtlejate” hulka. Kõiki neid hinnati 100 punkti skaalal ning “kaitsjate” hulka pääsesid *Greens/EFA* (skooriga 92), GUE/NGL (84) ning S&D (70). “Edasilükkajate” gruppi kuulus ainsana *Renew* (56) ning “eelajalooliste mõtlejate” gruppi EPP (25), ECR (10) ning ID (6). Võrreldes seda tulemust Kinski ja Ripoll Serventi (2022) tulemustega on näha, et ainsa suurema erinevusena on EPP tulemus palju negatiivsem ning sarnasus ID ning ECR-iga rohkem ilmne.

2. Metoodika ja andmed

Käesoleva bakalaureusetöö peamiseks eesmärgiks on mõõta väikeriikide esindatust EP-s kliimapoliitikaga seotud komisjonides aastatel 2019-2025 ning analüüsida väikeriikide saadikute mõju EL-i kliimapoliitikale EP üheksanda ametiaja jooksul. Töö teoreetilises osas selgitati, kuidas EL-i siseselt väikeriike on defineeritud ning kuidas sellele antud bakalaureusetöö kontekstis lähenetakse. Samuti anti ülevaade EL-i kliimapoliitika arengust ning selgitati, kuidas on erinevates EL-i institutsioonides riigid esindatud. Vähe uuritud teemana toodi välja riikide mõju uurimine EP-s ning seejärel kirjeldati erinevaid viise, kuidas saadikute mõju saab analüüsida. Töö praktiline osa keskendubki kahele viimasena nimetatud teemale ning töö keskseteks uurimisküsimusteks on:

1. Kuidas on väikeriigid Euroopa Parlamendis kliimapoliitika teemadel esindatud?
2. Milline on olnud väikeriikide saadikute mõju kliimapoliitika teemadel?
3. Millised on Eesti Euroopa Parlamendi saadikute strateegiad väikeriigina mõju avaldamises?

Praktiline osa jaguneb küsimuste põhjal kolme osasse. Esimese osa näol on tegemist kirjeldava ja võrdleva kvantitatiivse analüüsiga, mille käigus kirjeldatakse väike- ja suurriikide esindatust ENVI ja ITRE komisjonides ning võrreldakse neid üldise esindatusega EP-s. Töö teine osa koosneb kvalitatiivsest sisuanalüüsist ja kvantitatiivsest sagedusanalüüsist, millest esimese käigus tuvastatakse raportid, mis on ENVI ja ITRE liikmete poolt koostatud ja puudutavad kliima- või energeetikateemasid. Selline analüüsimeetod on valitud, et tagada raportite temaatiline vastavus uuritavale valdkonnale. Sagedusanalüüsi käigus võrreldakse väike- ja suurriikide saadikute poolt koostatud raportite arvu ning võrreldakse neid nende proportsioonidega nii komisjonide siseselt kui ka kogu EP-s. Sagedusanalüüsi kaudu on võimalik saada parim ülevaade tendentsidest suur- ja väikeriikide vahel ning selle tulemusel saadavad andmed on kergelt võrreldavad. Praktilise osa viimane kolmandik on oma olemuselt poolstruktureeritud intervjuude kvalitatiivne temaatiline analüüs, mille jaoks viidi läbi 4 intervjuud praeguste ja endiste Eesti EP saadikutega ning mis tugineb varasemalt läbiviidud uuringule (Högenauer, 2024). Kvalitatiivne meetod võimaldab süvitsi uurida saadikute poolt kasutatavaid strateegiaid ja isiklike kogemusi, mis aitavad mõista, milliste tegurite kaudu väikeriigid EP-s mõju saavutada üritavad. Poolstruktureeritud vorm pakub tasakaalu struktureerituse ja paindlikkuse

vahel, võimaldades võrdlemist varasema uuringuga, jättes samal ajal ruumi ka uute teemade esilekerkimiseks.

2.1. Valim

Esimese kahe praktilise osa aluseks on ENVI ja ITRE komisjonide üheksandate koosseisude tegevusraportid. Tegemist on komisjonide endi poolt välja antavate kokkuvõtetega, mis avaldatakse ametiaja lõpus ning milles lisaks koosseisudele avaldatakse ka nimekiri seadusandlikest ja mitte-seadusandlikest raportitest ja mainitakse ära tähtsamad teemad, mida komisjon ametiaja jooksul käsitles. Lisaks on see heaks mõõdupuuks eelmiste komisjonide tööle ning võimaldab hinnata erinevate teemade käsitlemise efektiivsust võrreldes varasemate aastatega. Dokumente kasutatakse esimeses uuringu osas komisjonide liikmete, nende rahvuse ja poliitilise fraktsiooni tuvastamiseks ning töö teises osas valitakse raportid, mida analüüsida samuti seal välja toodud raportite hulgast.

Esimeses osas uuritakse EL-i väikeriikide esindatust EP üheksanda ametiaja jooksul, mis leidis aset aastatel 2019-2024 ning seda võrreldakse ka kümnenda ametiaja esindatusega, mis sai alguse 2024. aastal. Nendel aastatel toimus põhiline töö Euroopa Rohelise kokkuleppe ning Euroopa kliimamääruse juures ning seetõttu on tegemist ka kõige uuemate ja relevantsemate andmetega. Lisaks sellele leidis aset ka Brexit, mis väikeriikide suhet suurriikidega nende kasuks muutis. Spetsiifilisemalt keskendutakse kahele EP komisjonile – ENVI (keskkonna-, kliima- ja toiduohutuse komisjon) ning ITRE (tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjon). Nende näol on tegemist kahe komisjoniga, kes Euroopa kliimamäärusega kõige tihedamalt seotud olid ning seetõttu on nendes esindatuse uurimine kliimapoliitika kontekstis ka kõige mõistlikum. Kümnenda ametiaja koosseisude analüüsimine lisab tööle ka võrdleva aspekti, mille abil saab vaadelda toimunud muutust ning arutleda, milliseid muutusi võib uus koosseis EL-i kliimapoliitikasse tuua. Andmed üheksanda ametiaja koosseisude kohta on saadud ENVI ja ITRE tegevusraportitest, mis iga ametiaja lõpus välja antakse. Kümnenda ametiaja koosseisud on saadud EP veebilehekülgedelt.

Töö teine kvantitatiivne osa keskendub väikeriikide saadikute mõjule kliimapoliitika kontekstis ning seda analüüsitakse üheksanda ametiaja jooksul esitatud raportite põhjal. Raportid, mis valimisse kuulusid, on kõik välja toodud ENVI ja ITRE üheksanda ametiaja

tegevusaruannetes ning nendest eraldati esmalt kõik, mille peamiseks autoriks on ENVI ja ITRE komisjonid. Analüüsist on välja jäetud kõik 214 ENVI komisjoni arvamust ning kõik 73 ITRE komisjoni arvamust, sest need jagunevad omakorda alamkategoriatesse ja nende olemused ja mõju on liialt erinevad, et neid selle töö juurde liita. Küll on nende puhul tegemist andmetega, mida saab käsitleda ja analüüsida tulevastes uurimustes.

ENVI tegevusaruandes mainiti kokku 82 seadusandlikku ja mitte-seadusandlikku menetlust, millele lisandus ka 25 erimenetlust, mis samuti selle uurimuse raames välja on jäetud. Põhjuseks on ka nende puhul liialt suur variatsioon, mis tähendab, et igauht neist tuleks põhjalikumalt uurida, et nende mõju võrreldes teiste raportitega hinnata. Lõpuks kasutati analüüsis 63 raportit. ITRE tegevusaruandes esitatud 119 protseduurist eraldati 61 seadusandlikku ja mitte seadusandlikku raportit, millest valiti seejärel analüüsimiseks välja 26 raportit.

Lisaks viidi läbi ka 4 intervjuud, mis tuginesid suurel määral Högenaueri 2024. aastal läbi viidud uurimusele. Esialgu oli plaan intervjuuerida võimalikult paljusid praeguseid ja endisi EP saadikuid ning selleks kasutati mugavusvalimit. Osaluskutsed saadeti kõigile, kelle kontaktandmed oli võimalik kas autori enda tutvuseid kasutades või internetist leida. Kokku oli neid 14. Neist üks keeldus ning üheksa ei vastanud esimesele, ega ka teisele kutsele, mistõttu viidi intervjuud läbi nelja saadikuga. Intervjuud viidi läbi 2 praeguse (10. koosseisu) ja 2 endise Eesti EP saadikuga. Kõigi nelja peale on ära kaetud nii seitsmes, kaheksas, üheksas kui ka kümnes EP koosseis. Kuna paljud küsimused puudutasid tervet Eesti saadikute gruppi, siis sai läbi sellise valimi ülevaate neljas EP koosseisus tegutsenud Eesti saadikute käitumismustritest. Högenaueri uuringus intervjueriti Luksemburgi ja Malta saadikuid. Mõlema puhul on tegemist riikidega, millel on EP-s 6 saadikut. Kuigi Eestil on neid kümnendas koosseisus 7, tõusis see kuult seitsmele alles üheksanda koosseisu jooksul. See tähendab, et sarnasused käesoleva bakalaureusetöö ja Högenaueri uuringu vahel lubavad nende kõrvutamist analüüsi osas ning esile kerkinud ja kerkimata jättnud tendentside omavahelist võrdlemist.

2.2. Kirjeldav ja võrdlev esindatuse kvantitatiivne analüüs

Kvantitatiivse analüüsi esimese osa läbiviimiseks koostati Excelit kasutades tabel, mis toob välja ENVI ja ITRE koosseisud üheksandal ja kümnendal EP ametiajal ning jaotab need

riikide põhiselt. Selle info kättesaamine tähendas mitmete erinevate allikate (komisjonide tegevusaruanded; Euroopa Parlamendi koduleht) võrdlemist ja lõpliku nimekirja koostamist. EP veebilehel on küll olemas nimekirjad ENVI ja ITRE üheksandatest koosseisudest, kuid kui võrrelda seda numbriga, mis kajastub vastavate komisjonide tegevusaruannetes, siis ilmneb, et numbrid ei kattu. Seetõttu tuli enne analüüsini jõudmist kindlaks teha, mitu liiget kummaski komisjonis oli ning milliseid fraktsioone ja riike nad esindasid.

EP kodulehel olevate nimekirjade juures puudub märge, mis kuupäeval või mis kuupäeva seisuga see nimekiri on koostatud. Laadides alla nimekirjad PDF-i kujul, on lehekülgede alumistes nurkades kuvatud dokumendi koostamise kuupäevad. Selleks hetkeks aga on osad liikmed, kes tegelikult komisjonisse töösse panustasid, juba komisjoni vahetanud või sellest lihtsalt lahkunud, mis tähendab, et antud analüüsi läbiviimise jaoks pole need nimekirjad piisavad. Samuti vajavad tegevusaruannetes kuvatavad numbrid täpsustamist, sest hoolimata sellest, et nii seal kui ka EP veebilehel on välja toodud Brexiti-järgne aeg, on ENVI tegevusaruandes ühe komisjoni aseesimehena näiteks siiski välja toodud Seb Dance, kes oli Suurbritannia EP saadik. ITRE puhul on EP kodulehel olemas listis kirjas 74 nime ja tegevusaruandes 78. Lõpuks lähtuti tegevusaruannetes välja toodud numbritest, mis nimetasid ametiaja lõppedes sinna kuulunud saadikute arvu.

Esindajate arvu ja isikute kinnitamisel sai edasi liikuda võrdleva tabeli koostamiseni. Tabel võimaldab eraldada suurriikide esindajad väikeriikide esindajatest ning analüüsida ühest riigist tulnud saadikute arvu võrdluses teistega. Samuti saab teha võrdluse suur- ja väikeriikide vahel. Lisaks saab seekaudu välja arvutada, kui suur osa ühe riigi saadikutest vastavasse komisjoni kuulub. ENVI ja ITRE näol on tegemist kahe suurima EP komisjoniga – ENVI-sse kuulus üheksanda ametiaja lõpuks 88 liiget ja ITRE-sse 78 (AFET-is ehk Väliskomisjonis oli neid 79, kuid kümnendaks ametiajaks see ei suurenenud) ning mõlemas neist oli kümnenda ametiaja alguses 90 liiget. Valides analüüsitavaks mõne palju väiksema komisjoni, võiks mitme väikeriigi esindaja puudumine mõjutada tulemusi oluliselt suuremal määral.

Nagu eelnevalt töös mainitud, jagunevad EP saadikud parlamendis eelkõige poliitiliste vaadete kaupa. See tähendab, et lisaks ENVI ja ITRE ridadesse kuulumisele tuli arvesse võtta ka ka saadikute fraktsioonidesse kuulumist ning omakorda nende poliitilist hoiakut kliimapoliitika osas. Töö teoreetilises osas välja toodud kaks uuringut liigitavad fraktsioone

küll erinevalt, kuid neid mõlemat võrreldes otsustati vastu võtta raamistik, mis jagab fraktsioonid kaheks. Kliimapoliitika eestkõnelejate gruppi (KlimOpt) kuuluvad sellise jagunemise järgi *Greens/EFA*, *S&D*, *GUE/NGL* ja *Renew* ning kliimapoliitika kriitikute (KlimPes) hulka *EPP*, *ECR*, *ID*. Kümnendal ametiajal asendavad *ESN* ja *PfE* fraktsioonid *ID* selles grupis. Sellise jaotuse kohaselt jäävad ainsana neutraalseks fraktsioonitud liikmed, sest nende ühise grupina käsitlemine ei ole nende variatiivsuse tõttu mõistlik. Väikeriikide saadikute poliitilise kuuluvuse vaatlemine annab mõjuanalüüsile lisadimensiooni ning annab tulemuste seletamisel juurde ühe vajaliku võrdluspunkti.

Analüüsist jäeti välja ka asendusliikmetena komisjonidesse kuulunud EP saadikud. Teoreetiliselt osas välja toodud vähe-uuritud asendusliikme mõju ning saadikute vaheline individuaalne variatiivsus võib erineda liialt, et neid analüüsis “võrdsete” andmepunktidenä arvestada. Samuti puudub neil konstantne hääleõigus, mis tähendab, et mõju varieerub vastavalt täisliikme aktiivsusele ning seetõttu ei pruugi nende mõju mastaap otseselt neist endist sõltuv olla.

2.3. Kvalitatiivne sisuanalüüs ja sagedusanalüüs mõju hindamiseks

Töö teises praktilises osas viidi esmalt läbi kvantitatiivne sisuanalüüs, mille käigus eraldati *ENVI* ja *ITRE* üheksanda koosseisu tegevusraportite põhjal nende komisjonide poolt esitatud raportitest kliimat ja energeetikat puudutavad raportid. Seda tehti tegevusaruannetes raportite juures olevate lühikokkuvõtete põhjal ning olukorras, kus nendest ei piisanud, loeti ka raportit ennast. *ENVI* tegevusaruandes on raportid jagatud kolme peamisesse kategooriasse – keskkond ja kliimamuutus (*environment and climate change*); tervis (*health*) ning toiduohutus (*food safety*). Valimisse võeti kõik keskkonna ja kliimamuutuse kategooriasse kuuluvad raportid ning seejärel eraldati lühikokkuvõtete põhjal ka tervise ja toiduohutuse kategooriatest raportid, mille üheks keskseks teemaks saab samuti keskkonda või kliimamuutust nimetada. Sarnase meetodikaga käituti ka *ITRE* tegevusaruande puhul, kus raportid jagunevad energeetika (*energy*), digitaalvaldkonna (*digital*) ning tööstuse, teadusuuringute ja kosmosepoliitika (*industry, research and space*) nimelistesse gruppidesse. Analüüsi kaasati kõik energeetika kategooriasse kuuluvad raportid ning digitaalvaldkonna ja tööstuse, teadusuuringute ja kosmosepoliitika raportitest sõeluti välja need, mis energiat ühe keskse teemana käsitlesid.

Võrreldes ENVI ja ITRE tegevusaruannetes olevaid raportite lühikirjeldusi, on näha, et ITRE puhul on tegemist oluliselt põhjalikumate kirjeldustega, mistõttu on energeetika-keskseid teemasid lihtsam tuvastada. ENVI näitel on lühikirjeldused kohati vaid mõnelauselised, mis tähendab, et nende kesksetest teemadest arusaamiseks tuli tihti raportit ka lugeda. Otsest märksõnaotsingut raportite valimiseks ei tehtud, vaid lähtutakse sarnasustest juba analüüsi valitud raportitega.

Analüüsitavate raportite välja valimise järel viidi läbi sagedusanalüüs, mille käigus seoti raportöörid raportitega ning loeti kokku erinevate riikide saadikute poolt koostatud kliima- või energiateemaliste raportite arv. Lisaks sellele vaadati sarnaselt esindatuse analüüsile ka erakondlikku kuuluvust ning analüüsi käigus loodava Exceli tabeli alusel hinnati väikeriikide saadikute mõju EL-i kliimapoliitikale.

2.4. Kvalitatiivne analüüs intervjuu meetodil

Kolmanda praktilise osana viidi läbi neli poolstruktureeritud intervjuud Eesti praeguste ja endiste EP saadikutega, eesmärgiga saada teada, millised on Eesti saadikute strateegiad väikeriigina mõju avaldamises. Intervjuuküsimused olid osaliselt kohandatud vastavalt Högenaueri uuringu raamistikule, kus analüüsiti Malta ja Luksemburgi saadikute hinnanguid väikeriikide rollile Euroopa Parlamendis (Högenauer, 2024). Küsimused puudutasid saadikute nägemust enda rolli kohta parlamendis ning väikeriigi saadikuks olemisega kaasnevat puudusi, eeliseid ja vajalikke strateegiaid. Lisaks katsid küsimused ära koostöö teiste oma riigi saadikutega ja asendusliikmeks olemise eripärad. Mitu küsimust puudutasid Eesti delegatsiooni tervikuna, mistõttu saab neid vastuseid - teatud mööndustega - laiendada kõigile Eesti saadikutele. Neli saadikut, kellega intervjuu tehti, on oma ametiaegadel kuulunud nelja erinevasse EP fraktsiooni, mis annab erineva taustaga valimi ning väldib vastuste näol ühe spetsiifilise fraktsiooni toimimise kirjeldamist.

Kõik intervjuud viidi läbi video- või telefonikõne teel. See andis võimaluse lisa- ja täpsustavateks küsimusteks ning vahetuteks vastusteks intervjuueeritavate poolt. Intervjuud salvestati, ning hiljem transkribeeriti olulisemad lõigud ja vastused. Nende analüüsil eraldati korduvad mõtted, hoiakud ja mustrid, mis omakorda võimaldasid teha järeldusi Eesti saadikute kohta üldises pildis. Lisaks kõrvutati saadud tulemused Högenaueri 2024. aastal avaldatud uuringu tulemustega, et näha, kas ja kuidas saab käesoleva töö raames kogutud

andmeid ning tehtud järeldusi paigutada teoreetilisse konteksti. Sellise kvalitatiivse lähenemise kasutamine võimaldab mõista mitte ainult saadikute tegevuste tulemusi, vaid ka otsustusprotsesside tagamaid ja strateegilisi kaalutlusi, mida kvantitatiivne lähenemine ei hõlma.

2.5. Metoodika piirangud

Käesolevas bakalaureusetöös kasutataval metoodikal on oma tugevused erinevate meetodite kombineerimise näol, kuid samuti on kasulik välja tuua piirangud, mis võivad mõjutada järelduste üldistatavust või täpsust. Esimese praktilise osa – kirjeldava ja võrdleva esindatuse kvantitatiivse analüüsi juures on küll välja toodud, miks asendusliikmeid antud juhul arvesse ei võeta, kuid nende mõju võib põhjalikumalt ja individuaalsema analüüsi käigus osutada märkimisväärseks. Samuti saaks lisada süvaülevaate saamiseks analüüsis arvesse võtta ka iga saadiku erakondlikku kuuluvust koduriigis ning võrrelda ka nende erakondade seisukohti kliimateemadel. See tähendaks palju suuremahulisemat uuringut, kuid annaks see-eest ülidetailse ülevaate kliimapoliitika kujundamisest EP-s. Samuti on EP fraktsioonide jagamine kliimapoliitika suhtes optimistlikesse ja pessimistlikesse gruppidesse osaliselt subjektiivne. Tehtud jaotus põhineb küll teoreetilises osas välja toodud allikatele, kuid ka seal on tõlgendamisruumi ning see võib tähendada teistsuguse jaotuse korral ka erinevaid tulemusi. Samuti oleks võimalik individipõhise uuringu käigus hinnata ka fraktsioonitute EP saadikute hindamise mustreid ja poliitilist tausta ning ka nemad eelnevalt mainitud gruppide vahel ära jaotada. Ka see tähendaks oluliselt suuremahulisemat uuringut.

Praktilise poole teine osa, raportite alusel tehtud mõjuanalüüs, tugineb autori enda hinnangulisele kategooriate määramisele (nt kas raport on kliima- või energiateemaline või mitte). Kuigi kategooriad põhinesid raportite sisukirjeldustel, võib subjektiivne tõlgendus tuua kaasa mõõduka kallutatuse. Lisaks jäid analüüsist välja komisjonide arvamused, erimenetlused ning variraportööride rollid, kuigi neil võib olla märgatav roll saadikute mõju hindamisel. Raportööride määramine on samuti mitmetahuline protsess, kus rolli mängivad lisaks isiklikule huvile ka fraktsioonisisene dünaamika, kogemus, institutsionaalne staatus (De Coninck, 2021: 51). Kuna käesolevas töös pole neid aspekte mõju uurimisel arvesse võetud, ei saa raportite arvu põhjal tehtud järeldusi saadikute tegeliku mõju kohta pidada täielikult ammendavaks ega kontekstitundlikuks.

Intervjuude analüüsimisel tuleb arvestada piiratud valimi suurusega. Neli intervjuud, mis läbi viidi, võimaldavad küll sisulist süvitsi mõistmist, kuid ei võimalda teha üldistusi kogu väikeriikide saadikute kogumi kohta. Isegi kui analüüsida neid koos Högenaueri (2024) uuringuga, siis kaetakse ära vaid kolm riiki kolmeteistkümnest ning nende näol on tegemist omakorda ka väiksematega nende seast. Samuti tasub ära mainida, et intervjuueeritud saadikud ei kata ära kõiki erinevaid fraktsioone EP-s ega kõiki suuremaid erakondi Eestis. Ka see võib mõjutada vastuste kallutatust. Lisaks võivad vastajad olla oma rolli või kogemuste suhtes teadlikult või alateadlikult positiivsemalt meelestatud (nn enesekeskne kallutatus). Kuna andmete analüüs põhineb temaatilisel tõlgendusel, võib mõtte- ja tähendusmuutrite tuvastamine olla osaliselt subjektiivne, eriti väikese valimi puhul, kus erinevused ei pruugi olla piisavalt eristatavad.

3. Andmeanalüüs ja tulemused

Käesolev peatükk esitab töö empiirilise osa tulemused, mis põhinevad EP ENVI ja ITRE komisjonide liikmelisuse, raportööri positsioonide ning intervjuude analüüsil. Iga alapeatükk vastab konkreetsele uurimisküsimusele, ühendades kvantitatiivse ja kvalitatiivse lähenemise. Tulemuste esitamisel keskendutakse väikeriikide ja suurriikide esindatuse ning mõju võrdlusele kliimapoliitika kontekstis.

3.1. Väikeriikide esindatus kliimapoliitka teemadel Euroopa Parlamendis

Selleks, et alustada esindatuse analüüsimist, tuleb kõigepealt välja tuua suur- ja väikeriikide esindatuse vahe terves parlamendis. Nagu varasemalt mainitud, kasutati EP koosseisude võrdlemiseks üheksanda koosseisu lõpus olnud saadikute nimekirja ning kümnenda koosseisu alguses olnud saadikute nimekirja. Üheksandal EP ametiajal, aastatel 2019-2024, oli saadikuid kokku 705, kellest 136 kuulusid väikeriikide (Bulgaaria, Taani, Soome, Slovakkia, Iirimaa, Horvaatia, Leedu, Sloveenia, Läti, Eesti, Küpros, Luksemburg ja Malta) ridadesse ning 569 suurriikide (Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania, Poola, Rumeenia, Madalmaad, Belgia, Tšehhi, Rootsi, Portugal, Kreeka, Ungari ja Austria) ridadesse. See tähendab, et väikeriikide esindajate protsent oli 19,29% ning suurriikide esindajate oma 80,71%. See annab väike- ja suurriikide saadikute suhteks 1 : 4,18. Ümardatult saab seda tõlgendada nii, et iga väikeriigi saadiku kohta oli EP-s 4 saadikut suurriikidest.

ENVI komisjoni üheksanda koosseisu nimekirjas on 88 saadikut. Neist 19 kuulusid väikeriikide hulka, moodustades 21,59% komisjonist. Suurriikide saadikuid oli komisjonis 69, moodustades nii ülejäänud 78,41%. Numbrid näitavad, et ühe väikeriigi saadiku kohta oli komisjonis 3,63 suurriigi saadikut, mis tähendab, et võrreldes kogu EP-ga, olid väikeriigid ENVI komisjonis suhteliselt paremini esindatud. Enim saadikuid oli Itaaliast (10) ning kõrgeima esindatusega riik protsentuaalselt oli Taani, mille saadikutest kuulusid ENVI komisjoni tervelt 35,71%. Ilma ühegi esindajata olid Küpros, Eesti ja Läti. Sarnane proportsionaalne eelis ilmnis ka ITRE komisjoni puhul. Nimekirja kuulunud 78 liikmest olid 21 väikeriikidest ning 57 suurriikidest. See annab protsentideks vastavalt 26,92% ning 73,08%. Ühtlasi saab selle kaudu välja arvutada suhte 1 : 2,71. Võrreldes seda kogu EP suhtega on näha, et ITRE komisjonis olid väikeriigid esindatud kõrgema osakaaluga enam kui 1,5 kordselt. Tasub välja tuua, et enim liikmeid oli komisjonis Saksamaal (12) ning teisel kohal oleval Itaalia oli neid lausa kolmandiku võrra vähem (8). Soome on esimesel kohal aga oma saadikute osakaalu poolest ITRE komisjonis – kõigist selle saadikutest kuulus sinna 28,57%. Ilma ühegi saadikuta olid ka selles komisjonis kolm riiki: Luksemburg, Sloveenia ning taaskord Küpros.

Neid andmeid tasub kõrvutada ka poliitilistesse fraktsioonidesse kuuluvusega. Nagu eelnevalt mainitud jagati selle analüüsi tegemiseks fraktsioonid kaheks – kliimapoliitika suhtes optimistlikud (KlimOpt) erakonnad (GUE/NGL, S&D, *Greens/EFA* ja *Renew*) ning kliimapoliitika suhtes pessimistlikud (KlimPes) erakonnad (EPP, ECR, ID). Neutraalseks on ainsana jäetud fraktsioonitud EP liikmed. Sellise jaotuse järgi EP-d hinnates on näha, et keskmiselt on ühe KlimPes-i saadiku kohta on EP-s 1,083 KlimOpti saadikut. Vaadates nende gruppide esindatust vaid väikeriikide saadikute seas, on lugu teistsugune. 78 KlimOpt-i saadikut ning 50 KlimPes-i saadikut annavad omavaheliseks suhteks ühe KlimPes saadiku iga 1,56 KlimOpt-i saadiku kohta. See tähendab, et väikeriikide saadikud peaksid olema rohkem kliima suhtes optimistlikumalt meelestatud kui suurriikide saadikud. Huvitava juhtumina võib välja tuua Malta, mis oli ainuke riik, mille ükski saadik KlimPes-i gruppi ei kuulunud (3x S&D, 3x *Renew*).

Viies läbi samasuguse analüüsi kümnenda EP ametiaja numbritega, mis sai alguse 2024. aastal, ilmneb, et palju on muutunud. Esmalt tõusis EP saadikute arv 15 liikme võrra 720-ni. Suurriigid said endale juurde 9 kohta, tõstes nende esindajate arvu 578 peale ning väikeriigid tõusid oma 6 lisaliikmega 142 saadikuni. Protsentuaalselt tähendab see väikeriikide jaoks

19,72% ning suurriikide jaoks 80,28% kogu parlamendis. Sellised numbrid annavad nende omavaheliseks suhteks 1 : 4,07, mis on võrreldes üheksanda ametiajaga muutunud väikeriikide kasuks. Seda arvesse võttes, oleks justkui võinud eeldada, et ka komisjonide sisesed väike- ja suurriikide vahelised suhted on muutunud väikeriikide kasuks. Nii see ei olnud.

ENVI komisjoni nimekiri oli suurenenud kahe saadiku võrra ning tõusnud 90-ni. Väikeriikide esindajaid oli 15 ning suurriikide saadikuid 75. See näitab, et ühe väikeriigi saadiku kohta oli komisjonis viis suurriikide saadikut ja protsendid vastavalt 16,67% ning 83,33%. Enim saadikuid tulid Saksamaalt ja Itaaliast, mõlemast 11 ning riigid, mille saadikutest kõige suurem osa kuulus ENVI komisjoni, olid Rootsi ja Tšehhi. Mõlemal juhul kuulus 21-st saadikust komisjoni 6, ehk 28,57%. Ilma ühegi saadikuta olid Küpros, Eesti ja Läti. Sarnaseid trende on näha ka ITRE kümnenda koosseisuga. Ka selle liikmete hulk kasvas 90-ni, suurenedes 12 koha võrra. Väikeriigid olid esindatud 17 liikmega ning suurriigid 73 liikmega. Nende omavaheline suhe 1 : 4,29 on võrreldes kogu EP suhtega väikeriikide jaoks negatiivsem, mis tähendab, et sarnaselt ENVI komisjonile ollakse ka selles suhteliselt kehvemini esindatud. Protsentaalselt moodustasid väikeriikide saadikud 18,89% ning suurriikide saadikud 81,11% kogu komisjonist. Enim liikmeid oli komisjonis seekord Itaaliast (13 saadikut) ning taaskord oli suur vahe teisel kohal oleva riigiga, kelleks oli seekord Saksamaa (9 saadikut). 31,82% Belgia saadikutest olid ITRE komisjonis esindatud, mis oli ka kõrgeim tulemus riikide hulgas. Ilma ühegi esindajata olid Küpros, Horvaatia, Malta ja Slovakkia.

Kümnenda ametajaga EP-s muutusid ka fraktsioonid. Tekkisid kaks uut fraktsiooni – ESN (Suveräänsete Rahvusriikide Euroopa fraktsioon, ik *Europe of Sovereign Nations*) ja PfiE (Euroopa Patrioodid, ik *Patriots for Europe*) ning ära kadus ID fraktsioon. See tähendab, et käesoleva töö kontekstis tuli teha uus jagamine KlimOpt ja KlimPes gruppide vahel. Alles jäänud fraktsioonid säilitasid oma koha vastavas grupis – KlimOpt-i gruppi kuulusid GUE/NGL, S&D, *Greens/EFA* ja *Renew* ning KlimPes-i gruppi kuulusid EPP ja ECR. Kuna suurem osa ID saadikutest liikus üle PfiE ridadesse, siis käsitletakse ka PfiE fraktsiooni KlimPes-i grupi liikmena. Teoreetilises osas välja toodud Kinski ja Ripoll Serventi (2022) uuringus toodi välja seosed pessimistliku kliimapoliitika ja euroskeptilisse paremtiiba kuulumise vahel ning seetõttu saab ka paremäärmusliku ESN-i liigitada KlimPes-i gruppi. Sellise jaotuse järgi oli kümnendas EP koosseisus 310 KlimOpt-i liiget ning 380 KlimPes-i

liiget. See tähendab, et iga KlimPes-i liikme kohta oli EP-s 0,82 KlimOpt-i liiget. Võrreldes üheksanda ametiajaga on toimunud muutus – kui eelnevalt oli KlimOpt-i liikmeid rohkem, siis nüüd on rohkem KlimPes-i gruppi kuuluvaid saadikuid. Vaadates nende gruppide esindatust väikeriikide saadikute hulgas, siis seal on jätkuvalt KlimOpt-i saadikud suurema osakaaluga, kuid võrreldes üheksanda ametiajaga on see märgatavalt langenud. Kümndal ametiajal oli iga KlimPes-i liikme kohta väikeriikide saadikute hulgas 1,15 KlimOpt-i liiget. Suurim protsent saadikuid kuulus KlimOpt-i fraktsioonidesse Taanist, mille 15-st liikmest kuulusid sinna 11 ehk 73,33%.

Võrreldes kahte koosseisu omavahel tulevad välja selged muutused. EP tervikuna on muutunud parempoolsemaks ning see tähendab, et ka fraktsioonid, kes kliimamuutuse vastu võitlemist ei prioritseeri, on kasvanud. Kui üheksanda koosseisu ajal kuulus ENVI ja ITRE komisjonidesse väikeriikide saadikuid proportsionaalselt rohkem kui nende osakaal Euroopa Parlamendis, siis kümndenda koosseisu ajal oli olukord vastupidine – mõlemas komisjonis olid suhteliselt arvukamalt esindatud hoopis suurriigid.

3.2. Väikeriikide mõju Euroopa Liidu kliimapoliitikale

Metoodika alapeatükis kirjeldatud viisil eraldati ENVI komisjoni puhul 63 kliima-teemalist raportit ning ITRE puhul 26 energeetika-teemalist raportit, mille raportööride riiklikku ja erakondlikku kuuluvust seejärel vastava komisjoni esindatusega mõju hindamiseks võrreldi. ENVI komisjoni 63-st raportist oli 19 puhul raportööriks väikeriigi saadik ning 42 puhul suurriigi saadik. Protsentuaalselt kajastuks see vastavalt 30,16% ning 69,84% kujul. Keskmiselt oli ühe väikeriigi raportööri kohta kliima-teemaliste raportite autoriks 2,21 suurriigi saadikut. Võrreldes seda kõigepealt esindatusega ENVI komisjoni siseselt ilmneb, et väikeriikide mõju on raportööride näol olnud ühe saadiku kohta oluliselt suurem. Moodustades 21,59% ENVI saadikutest oldi vastutav 30,16% raportite eest. KlimOpt-i gruppi kuuluvate fraktsioonide sulest ilmus 61,9% kõigist analüüsitud raportitest ning KlimPes-i grupi omadest 36,51%. Ühe raporti raportööriks oli ka fraktsioonitu EP saadik.

ITRE 26-st energeetika-teemalisest raportist olid 7 koostatud väikeriigi saadikute poolt ning 19 suurriikide saadikute poolt. Väikeriikide saadikute poolt koostatud raportite protsendiks kujuneb seeläbi 26,92%, mis oli ka nende esindatus üheksandas ITRE koosseisus. See tähendab, et raportite ja esindatuse poolest oldi komisjoni siseselt võrdne suurriikidega. Kui

aga vaadata seda kogu EP esindatuse kontekstis, siis on taaskord, sarnaselt ENVI-le näha, et raportööride näol on tegemist väikeriikide saadikute poolt ülesindatusega. ITRE komisjonis jagunesid raportid KlimOpt-i ja KlimPes-i vahel võrdselt (mõlemal 13 raportit), kuid kui KlimOpt-i grupi osakaal komisjonis oli 50%, siis KlimPes-i oma oli ainult 43,59%, mis näitab, et KlimPes-i gruppi kuuluvatel fraktsioonidel oli ITRE komisjoni raportitele kvantitatiivselt suurem mõju.

Kui nüüd käsitleda ENVI ja ITRE kliima- ja energia-teemalisi raporteid ühe tervikuna, siis on näha, et 89-st kliimateemalisest raportist olid väikeriikide saadikud raportööriks 26-l. See teeb tulemuseks 29,21%, mis on võrreldes komisjonides esindatusega (24,1%) oodatavast parem tulemus. Pannes selle perspektiivi kogu EP-ga võrreldes, on näha, et 19,29% esindatuse juures suudeti raporteid esitada oluliselt rohkem. Kuna erinevate EP komisjonide raportid on oma olemuselt ja sisult väga erinevad, siis ei ole mõtet selles analüüsis võrrelda kliima- ja energeetika-teemaliste raportite hulka kõigi EP raportide kogusega.

3.3. Eesti saadikute strateegiad Euroopa parlamendis

Intervjuude ülesehitus tugines viiele küsimusele, mis olid enamjaolt inspireeritud Högenaueri 2024. aastal läbi viidud uuringust. Esimene küsimus käsitles EP saadikute komisjonide valikuid ning Eesti saadikute omavahelist koordineerimist. Kõik neli intervjuueeritavat tõid välja, et eelkõige mõjutab komisjoni valikut fraktsiooniline kuuluvus ning paika pandud süsteemid, ent rolli mängivad ka saadikute endi soovid ja poliitiline taust. Võrreldes vastuseid Luksemburgi ja Malta saadikute vastustega, tuli suurima erinevusena välja koduriigi kodupartei mõju komisjonide valikule. Kui nii Luksemburgi kui ka Malta saadikud tõid selle välja ühe mõjutajana (Högenauer, 2024: 41), siis mitte ükski neljast Eesti saadikust seda ei teinud.

Samuti tuli välja, et ühelgi ametiajal, millel intervjuueeritud saadikud EP-s olnud olid (7. - 10. ametiaeg) ei toimunud Eesti saadikute vahel teemade või komisjonide jaotust ning kõik "ajasid oma asja" (intervjuueeritav 4). Kaks intervjuueeritavat küll ütlesid, et ametiaegade algul üritasid nad organiseerida regulaarseid kohtumisi Eesti saadikute vahel, kuid enamiku huvi puudumisel need teoks ei saanud. Samad intervjuueeritavad kritiseerisid ka trendi, mis Eesti saadikute puhul esile on kerkinud. Nimelt on viimastel ametiaegadel kogunenud suurel määral samadesse komisjonidesse ning ei ole lähtunud "võimalikult laia amplituuda" printsiibist.

Suutmatu ära katta kõiki komisjone tuli välja väikeriikide saadikute suurimate probleemide hulgas kolme saadiku intervjuus. Sama teemaga on mõnel määral seotud ka teine küsimus, mis uuris, kas saadikud näevad ennast pigem Euroopa saadikuna või Eesti saadikuna Euroopas. Kolm saadikut neljast andsid mõista, et eelkõige nähakse end EP-s siiski Euroopa saadikuna, kuid üks neist täpsustas, et tugev Euroopa Liit on see, mis on tema arvates Eestile kõige tähtsam ning seetõttu näeb ta end tegelikult mõlemana. Kõik ülejäänud lisasid, et Eestit siiski unustatud pole ning Eestile tähtsates valdkondades toimuval tegevusel hoitakse kogu aeg silma peal.

Saadikute käest uuriti ka, kui palju on jõutud komisjonide kõrvalt, milles on oldud täisliige, tegeleda ka komisjonidega, milles on täidetud asendusliikme rolli. Kõik saadikud mainisid, et kuigi aeg-ajalt rolli täitma satutakse, on need juhud pigem harvad ning üks saadik ütles, et ühe terve ametiaja jooksul polnud tal aimugi, mis ühes komisjonis, kus ta asendusliikmena tegutses, toimus. Enamjaolt põhjendati asendusliikmena vähest tegutsemist kas vajaduse puudumisega või aja nappusega, sest ametis olles tegutsetakse mitmes komisjonis täisliikmena. Ka need vastused erinesid Luksemburgi ja Malta saadikute omadest. Kui nende saadikud tundsid pidevat survet olla informeeritud paljudel erinevatel teemadel oma riigi ees (Högenauer, 2024: 46), siis ükski Eesti saadik seda ei maininud ning aktiivne suhtlus koduriigi või -erakonnaga polnud ühegi küsimuse juures argument.

Kõigis neljas intervjuus toodi väikeriigina mõju avaldamise küsimuse juures kõige tähtsamana välja suhted teiste saadikutega nii oma kui ka teisest fraktsioonidest. Seda peeti Eesti saadiku töö juures kõige tähtsamaks aspektiks ning kaks neist kirjeldasid suhtlemisoskust omadusena “millest sõltub kõik”. Üks saadik lõi seose eduka mõju avaldamise ja “karakteriks” olemise vahel ning lisas, et heade suhete ja huumorimeele omamine on Eesti-suguse riigi saadiku jaoks võtmetähtsusega. Kõik neli intervjuueeritavat nõustusid, et väikeriigi saadikuna on hääle tegemine raske, kuid viis, kuidas seda siiski teha, on raportööriks olemine. Iga saadik jõudis raportöörluse tähtsuseni ilma suunava küsimuseta ning kirjeldas seda kui parimat viisi mõju avaldada. Lisaks mainisid kolm intervjuueeritavat variraportöörlust ning kaks tükki kõrgemaid ametikohti EP-s nagu komisjoni koordinaator ja esimees. See on miski, millega olid päri ka Luksemburgi ja Malta saadikud. Kuigi seda otseselt välja ei öelda, siis on Högenaueri (2024: 44) tekstist võimalik tuvastada raportööride kõrge staatus ning mõju mastaap.

3.4. Järeldused

Üheksandal EP ametiajal, kui vastu said võetud nii Euroopa roheline kokkulepe kui ka Euroopa kliimamäärus, oli väikeriikide saadikute esindatus kliimaga enim seotud EP komisjonides väga kõrge. See näitab, et kliimapoliitika on väikeriikide saadikute jaoks tähtsamal kohal kui suurriikide jaoks ning seda kinnitab ka proportsionaalselt oodatust suurem raportite hulk, mis väikeriikide saadikute poolt kliima ja energia teemadel avaldati. Selle põhjal on näha, et väikeriikide esindajatel on lisaks komisjonides kohalolule ka märgatav seadusandlik roll, läbi mille on võimalik ka sisulisi muutusi ellu viia.

Võrreldes suurriikide ja väikeriikide saadikuid, ilmnes nii üheksandal kui ka kümnendal EP ametiajal trend, mis näitas, et väikeriikide saadikud kuulusid suuremas osas vasakpoolsetesse fraktsioonidesse. Nende näol oli tegemist ka kliimapoliitikasse optimistlikumalt ja positiivsemalt suhtuvate ning vähem euroskeptiliste fraktsioonidega. Kuigi EP-s kaasnes kümnenda koosseisu ametisse nimetamisega ka tugev nihe parempoolsuse suunas ning töös defineeritud KlimOpt fraktsioonid jäid vähemusse, oli olukord väikeriikide saadikute hulgas endiselt vastupidine. See tähendab, et hoolimata jõuvahekordade võrdsustumisest, jäid ka kümnenda koosseisu ajal väikeriikide saadikute seas enamusse fraktsioonid, kes KlimOpt gruppi kuulusid. Omakorda saab selle põhjal öelda, et kliimateemadel on väikeriikide hulgas jätkuvalt optimismi ja tegutsemistahet, kuid seda piirab nende esindatus EP kümnenda ametiaja ENVI ja ITRE komisjonides. Lisaks üldisele paremnihkele toimus muutus ka nendes komisjonides suur- ja väikeriikide saadikute vahel, mis tähendab, et vastupidiselt üheksandale ametiajale on seal domineerivamaks jõuks suurriikide esindajad. Samuti muutub väikeriikide saadikute jaoks keerulisemaks ENVI ja ITRE komisjonide siseselt raportööride rolli saavutamine ning seeläbi mõju avaldamine. Arvestades kõiki neid faktoreid, saab eeldada, et lähitulevikus muutub Euroopa Liidu kliimapoliitika rohkem konservatiivsemaks ning suurriikidele sobilikumaks.

Intervjueritud Eesti saadikud tõid parima mõju avaldamise mõõdikuna välja raportööriks olemise ning selgitasid, et väikeriigi saadiku töö juures on kõige tähtsam koostöö teiste saadikutega ning nendega hästi läbi saamine. Samal ajal ei pidanud pooled intervjueritavatest tähtsaks Eesti saadikutega omavahel koordineerimist ning eelkõige lähtuti EP-s tegutsemisel siiski poliitilisest fraktsioonist kuhu kuuluti. Võrreldes Luksemburgi ja Malta saadikutega, näevad Eesti saadikud end rohkem üksiktegutsejatena ja mitte ühise

grupina, mis võiks väikeriigina koordineeritult tegutsedes suurendada nende kollektiivset mõju Euroopa Parlamendi poliitikakujundamises.

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, kuidas on väikeriigid EP-s kliimapoliitika teemadel esindatud ja kui suurt mõju nad nendele avaldavad, keskendudes 2019–2024 ametiajale (ühexas EP ametiaeg) ning kaardistades muutusi kümnenda ametiaja alguses. Töö lähtus uurimisprobleemist, kuidas suudavad väikeriigid end EP-s kehtestada ennast võrreldes suurriikidega kliimapoliitika valdkonnas, kus tehakse tihedat komisjonipõhist tööd ja kus otsesem mõju avaldub raportööripositsioonide kaudu.

Teoreetilises raamistikus anti ülevaade erinevatest väikeriikide definitsioonidest ning EL-i kliimapoliitika ajaloost. Lisaks seletati lahti, kuidas on väikeriigid EL-i siseselt erinevates institutsioonides esindatud ning kuna EP ja väikeriikide vahelist dünaamikat oli varasemalt võrdlemisi vähe uuritud, keskenduski töö praktiline osa just selle uurimisele. Empiirilises osas kasutati kombineeritud metoodikat: kvantitatiivse analüüsi kaudu uuriti väikeriikide esindatust ENVI ja ITRE komisjonides ning kliima- ja energia-teemadel raportöörina tegutsemist ning kvalitatiivse analüüsi raames viidi läbi neli poolstruktureeritud intervjuud Eesti EP saadikutega, et saada infot väikeriigi saadikute strateegiate kohta EP-s mõju avaldamiseks.

Tööl oli kolm peamist uurimisküsimust: kuidas on väikeriigid Euroopa Parlamendis kliimapoliitika teemadel esindatud; milline on olnud väikeriikide saadikute mõju kliimapoliitika teemadel; millised on Eesti Euroopa Parlamendi saadikute strateegiad väikeriigina mõju avaldamises? Töö kvantitatiivne analüüs näitas, et EP üheksanda ametiaja jooksul olid väikeriigid kliimapoliitikaga tihedalt seotud komisjonides – ENVI ja ITRE – esindatud oluliselt kõrgema osakaaluga kui nende üldine esindatus Euroopa Parlamendis eeldaks. Sellest saab järeldada, et väikeriikidel on olnud soodne positsioon kliimapoliitika kujundamisel komisjonide tasandil. Veelgi enam, väikeriikide saadikud olid raportöörina kliima- ja energeetika-teemadel proportsionaalselt aktiivsemad kui suurriikide saadikud. See näitab, et nende mõju ei avaldu üksnes kohalolus, vaid ka sisulises seadusandlikus tegevuses.

Kümnenda ametiaja alguses toimus aga muutus: Euroopa Parlamendi poliitiline nihe paremale tõi kaasa väikeriikide saadikute arvu languse mõlemas kliimaga seotud komisjonis ning nende esindatus jäi alla nende osakaalu Euroopa Parlamendis tervikuna. See võib viidata

lähitulevikus EL-i julge kliimapoliitika rahunemisele ning liikumisele trendide suunas, mis eelkõige suurriike soosivad.

Intervjuud Eesti saadikutega näitasid, et mõju saavutamine sõltub eelkõige koostööst teiste riikide ja fraktsioonide saadikutega. Eesti saadikute puhul ei ilmnenud tugevat rahvuslikku koordineeritust, nagu oli varem täheldatud Luksemburgi ja Malta saadikute puhul, mistõttu nähakse end pigem üksikteguritena, kes peavad positsioone saavutama fraktsioonide sees või isiklike kontaktide kaudu.

Antud töö põhjal võib järeldada, et väikeriikidel on Euroopa Parlamendis olnud oodatust suurem roll kliimapoliitika kujundamisel, eriti komisjonide ja raportööripositsioonide tasandil. Samas ei ole nende mõju püsivalt tagatud ja sellele annab kinnitust kümnenda ametiaja alguse muutunud esindatus. Väikeriikide saadikute hinnangul seisneb nende mõju avaldamise võime suuresti suhetes teiste saadikutega, kuid võrreldes Eesti saadikute poolt antud intervjuude vastuseid varasemate uuringutega, saab järeldada, et väikeriikidel ei ole EP-s ühtset tegutsemisviisi, vaid nende strateegiad võivad riigiti märkimisväärselt erineda. Edasised uuringud võiksid keskenduda väikeriikide rollile kliimapoliitika teemadel ka variraportööre ja juhtivaid ametikohti silmas pidades ning analüüsida, kuidas muutunud poliitiline maastik mõjutab väikeriikide võimalusi kliimapoliitikas mõju avaldada.

Kasutatud materjalid

Teoreetilised materjalid

Arengu, L. & Arengu, M. (2013). Eesti kui väikeriigi välispoliitiline kapital. Kõva jõud, koostöö ning pehme jõud läbi traditsioonilise ja avaliku diplomaatia. *Acta Politica Estica* 4, 82-94. <http://publications.tlu.ee/index.php/actapoliticaestica/article/view/107/96>

Baxter, P., Jordan, J. & Rubin, L. (2018). How small states acquire status: A social network analysis. *International Area Studies Review* 21(3), 191-213. <https://doi.org/10.1177/2233865918776844>

Boasson, E. L. & Wettestad, J. (2013). *EU Climate Policy: Industry, Policy Interaction and External Environment*. Ashgate Publishing. <https://doi.org/10.4324/9781315580623>

Briguglio, L. (toim). (2016). *Small states and the European Union: Economic perspectives*. (lk 1-27). Routledge.

De Coninck, I. (2021). Rewarding Parliamentary Work? The effect of MEP performance on re(s)election. Doktoritöö. Leuveni Katoliiklik Ülikool.

Euroopa Keskkonnaagentuur. (n.d.). *The EU climate and energy (CARE) Package*. Euroopa Keskkonnaagentuur.

<https://www.eea.europa.eu/policy-documents/the-eu-climate-and-energy-package>

Euroopa Komisjon. (n.d.). *About the EU ETS*. Euroopa Komisjon. https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/about-eu-ets_en

Euroopa Komisjon. (n.d.). *Euroopa Komisjoni tutvustus*. https://commission.europa.eu/about_et

Euroopa Komisjon. (2019a). *The European Green Deal*.
https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

Euroopa Komisjon. (2019b, 11. detsember). Euroopa roheline kokkulepe: Euroopa Komisjon esitleb tegevuskava, et muuta ELi majandus jätkusuutlikuks. Pressiteade.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_19_6691

Euroopa Liit. (2012). Euroopa Liidu toimimise leping (Artikkel 17). *EUR-Lex*.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FTXT>

Euroopa Liit. (2021). Euroopa Kliimamäärus. *EUR-Lex*.
<https://eur-lex.europa.eu/ET/legal-content/summary/european-climate-law.html>

Euroopa Parlament. (2019, 25. märts). *Euroopa Parlamendi kodukord: Reegel 200 – Seadusandlik algatus (dokument RULES-8-2019-03-25-RULE-200_EN)*.
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/RULES-8-2019-03-25-RULE-200_EN.html

Euroopa Parlament. (2025). *European Climate Law enshrining the 2050 climate neutrality objective*. Legislative Train Schedule.
<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-european-climate-law?sid=9101>

Euroopa Parlament. (n.d.). *Kõik parlamendist*.
<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/et>

Euroopa Ülemkogu & Euroopa Liidu Nõukogu. (n.d.). *Euroopa Liidu Nõukogu*.
<https://www.consilium.europa.eu/et/council-eu/>

Euroopa Ülemkogu & Euroopa Liidu Nõukogu. (n.d.). *Kuidas Euroopa Ülemkogu töötab?*
<https://www.consilium.europa.eu/et/european-council/how-the-european-council-works/#decisions>

Euroopa Ülemkogu & Euroopa Liidu Nõukogu. (n.d.). *Pakett „Eesmärk 55“*.
<https://www.consilium.europa.eu/et/policies/fit-for-55/>

Haigh, N. (1996). *Climate Change Policies and Politics in the European Community*.
O’Riordan, T. & Jäger, J. (toim). *Politics of Climate Change* (lk 155-186). Routledge.

Hamřík, L. (2024). Small member states in the European Commission of the 21st century.
Högenauer, A. & Mišik, M. (toim). *Small States in EU Policy-Making. Challenges, Strategies, Opportunities*. (lk 19-36). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003380641-3>

Högenauer, A. (2024). Small states in the European Parliament. Does size make a difference?
Högenauer, A. & Mišik, M. (toim). *Small States in EU Policy-Making. Challenges, Strategies, Opportunities*. (lk 37-52). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003380641-4>

Kinski, L., & Ripoll Servent, A. (2022). Framing climate policy ambition in the European Parliament. *Politics and Governance*, 10(3), 251–263.
<https://doi.org/10.17645/pag.v10i3.5479>

Klunker, C. K. (2018). Will Energiewende Fail? An Examination of Germany's Transition to a Low-Carbon Future. *ORF Occasional Paper 149*, 1-54.
<https://www.orfonline.org/public/uploads/posts/pdf/20230811170137.pdf>

Kuznets, S. (1960). Economic Growth of Small Nations. Robinson, A. (toim), *The Economic Consequences of the Size of Nations*. (lk 14-34). Palgrave Macmillan.

Nicolaïdis, K. & Bunse, S. (2012). Large Versus Small States: Anti-Hegemony and the Politics of Shared Leadership. E. Jones, A. Menon & S. Weatherill (toim). *The Oxford Handbook of the European Union*. (lk 249–266). Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199546282.013.0018>

Obholzer, L., & Wiesenthal, M. (2024). Roll call votes in the committees of the European Parliament: A new dataset. *European Union Politics*, 25(4), 799-815.
<https://doi.org/10.1177/14651165241271064>

Punning, J. M., Ilomets, M., Karindi, A., Mandre, M., Martins, A., Pesur, A., Rei, M., Reisner, V., Roos, I., Roostalu, H., Tullus, H. & Varbhein, A. (1996). Greenhouse Gas Emissions—Recent Trends in Estonia. Braatz, B.V., Jallow, B.P., Molnár, S., Murdiyarto, D., Perdomo & M., Fitzgerald, J.F. (toim). *Greenhouse Gas Emission Inventories. Environmental Science and Technology Library 9* (lk 263–274). Springer.

https://doi.org/10.1007/978-94-017-1722-9_16

Savaresi, A., Perugini, L. & Vincenza Chiriaco, M. (2020). Making sense of the LULUCF Regulation: Much ado about nothing? *Review of European, Comparative and International Environmental Law*, 29(2), 212–220. <https://doi.org/10.1111/reel.12332>

Skjærseth, J. B. (2017). The European Commission’s shifting climate leadership. *Global Environmental Politics*, 17(2), 84–104. https://doi.org/10.1162/GLEP_a_00402

Skjærseth, J. B. (2021). Towards a European Green Deal: The evolution of EU climate and energy policy mixes. *Int Environ Agreements* 21, 25-41.

<https://doi.org/10.1007/s10784-021-09529-4>

Wivel, A. (2010). From Small State to Smart State: Devising a Strategy for Influence in the European Union. In R. Steinmetz & A. Wivel (toim). *Small States in Europe: Challenges and Opportunities*. (lk 15–29). Ashgate.

Wurzel, R. K. W., Liefferink, J. D., Connelly, J. (2017). Introduction: European climate leadership. Wurzel, R.K.W., Connelly, J. & Liefferink, D. (toim). *The European Union in International Climate Change Politics. Still taking a lead?* (lk 3-19). Routledge.

<https://doi.org/10.4324/9781315627199>

Empiirilised materjalid

Euroopa Parlament. (2024). *Keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni (ENVI) liikmed: 9. koosseis (2019–2024)*.

<https://www.europarl.europa.eu/committees/en/archives/9/envi/members>

Euroopa Parlament. (2024). *Tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni (ITRE) liikmed: 9. koosseis (2019–2024)*.

<https://www.europarl.europa.eu/committees/en/archives/9/itre/members>

Euroopa Parlament, Keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjon. (2024). *ENVI tegevusaruanne 2019–2024*.

<https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/283738/ENVI%20Activity%20Report%202019-2024.pdf>

Euroopa Parlament, Tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjon. (2024). *ITRE tegevusaruanne 2019–2024*.

https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/283635/ITRE%20Activity%20Report_2019-2024.pdf

Climate Action Network Europe. (2024). *Euroopa Parlamendi hääletusaktiivsuse hindamisaruanne 2024*.

https://caneurope.org/content/uploads/2024/04/EU-Parliament-Scoreboard_2024.pdf

LISA 1. Intervjuud ja intervjuu küsimused

Intervjuu 1 (25.03.2025)

Intervjuu 2 (27.03.2025)

Intervjuu 3 (07.05.2025)

Intervjuu 4 (12.05.2025)

Küsimused:

1. Kas nägite end eelkõige Euro-saadikuna või Eesti saadikuna Euroopas?
2. Kas tunnete, et väikeriigi saadiku rolliga kaasnesid ka mingid puudused, mida suuremate riikide esindajatel polnud?
3. Kui palju sõltub saadiku mõju isiklikest suhetest ja võrgustikest teiste saadikute ja ametnikega?
4. Kuidas toimus Eesti saadikute vahel teemade "jaotus" või spetsialiseerumine? Kas see põhineb teadlikel kokkulepetel või kujuneb pigem loomulikult saadikute tausta ja huvide järgi? (Eelkõige pean silmis komisjonidesse jaotumist)
5. Kui palju jõudsite oma põhilise komisjoni kõrvalt ka teiste komisjonidega tegelda, kus asendusliige olite?

Lihtlitsents

Mina, Marten Aun, (isikukood: 50009280912) annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Euroopa Liidu väikeriikide esindatus ja mõju Euroopa Liidu poliitikale kliimapoliitika näitel aastatel 2019-2025 (Representation and Influence of Small States in the European Union's Policy: The Case of Climate Policy, 2019–2025), mille juhendaja on Helen Urmann,

- reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
- kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.